

Bortadoption uden samtykke - Politiske
diskurser og lovgivning på det sociale
område med udsatte familier

Dato 2.januar 2023

Antal anslag 167.837

Vejleder Anne-Kirstine Mølholt

liline lange studienummer 20201440

Indholdsfortegnelse

Abstract

Kapitel 1

1.1 Indledning.....	4
1.2 Problemformulering.....	7
1.3 Afgrænsning.....	8
1.4 Begrebsafklaring.....	8

Kapitel 2 Udsatte familier i en samfundskontekst

2.1 Et historisk oprids af anbringelser gennem tiden.....	10
2.2 Aktuel viden om adoption.....	13
2.3 Adoption uden samtykke.....	16
2.4 Bortadoption til debat.....	18
2.5 Politisk retorik vedrørende udsatte familier.....	20

Kapitel 3 Teoretisk ramme

3.1 WPR-tilgangen.....	21
3.2 Governmentality.....	24
3.3 Diskurs teori.....	26
3.4 Socialkonstruktivisme.....	28

Kapitel 4 Metode

4.1 Metode og analysestrategi.....	29
------------------------------------	----

4.2 Valg af empiri.....	33
4.3 Refleksion og etiske overvejelser.....	34

Kapitel 5 Analyse

5.1 Arbejdsspørgsmål 1. Hvad repræsenteres som problemet vedrørende udsatte familier i statsministerens nytårstale 2020 samt i aftaleteksten ”Børnene Først”?.....	35
5.2 Mette Frederiksens nytårstale 2020.....	36
5.3 Aftaleteksten ”Børnene Først”.....	39
5.4 Delkonklusion 1.....	45
5.5 Arbejdsspørgsmål 2. Hvilke politiske problemforståelser ligger bag denne repræsentation af problemet?.....	46
5.6 Hvordan er denne repræsentation af problemet opstået?.....	54
5.7 Hvad udelades som problematisk i problemrepræsentationen? Hvor bliver noget fortiet? Kan problemet tænkes anderledes?.....	59
5.8 Delkonklusion 2.....	63
5.9 Arbejdsspørgsmål 3. Hvilke effekter producerer disse diskurser /problemrepræsentationer for målgruppen?.....	63

Kapitel 6

6.1 Konklusion.....	67
6.2 Perspektivering.....	68
6.3 Litteraturliste.....	71

Abstract

This thesis deals with the political discourses expressed through the government's desire for adoption of vulnerable children to be used more frequently, and the effects this may have on the target group. This is done through a document analysis of prime minister Mette Frederiksen's new year's speech from 2020 and the reform paper "The Children First". To investigate this issue Carol Lee Bacchi's WPR method is used. The method has a normative starting point and is inspired by Michel Foucault's perspectives on power and governance.

Through the theoretical perspective the study finds that a dominant discourse regarding children's rights can be seen, as well as a discourse that deals with social inheritance. This on a basis of the grounds and assumptions that exist about the group of vulnerable families in society. In this way, the discourses thereby have consequences, as the discourse exclude other perspectives regarding the problem concerning vulnerable children and their families. The thesis thereby find that these discourses have effects on these people's lives in the way they are governed by the state which also have an impact on their daily lives.

Kapitel 1

1.1 Indledning

“Det vigtigste. Det helt afgørende for et lille barn. Det er at vokse op med tryghed, kærlighed og stabilitet. Derfor bør flere udsatte børn også bortadopteres” (Frederiksen, 2020).

Dette citat stammer fra statsminister Mette Frederiksens (S) nytårstale anno 2020, som brugte en stor del af sin tale på emnet, udsatte børn og deres opvækstvilkår i Danmark. Talen fik stor opmærksomhed i medierne ikke mindst på grund af den politiske vision om at flere udsatte børn skal have et nyt hjem og eller bortadopteres. Dette politiske fokus på udsatte børn og deres familier samt denne politisering af emnet af “udsatte børn” resulterede i foråret 2021 med reformudspillet “Børnene Først”.

Regeringen indgik denne brede politiske aftale “Børnene Først” sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance, og Alternativet (Social og Ældreministeriet, 2021). Aftaleteksten kan ses som et stort katalog der indeholder flere centrale temaer på området for udsatte børn, dette blandt andet gennem et øget fokus på flere rettigheder til børn, flere tidligere anbringelser samt mulighed for at træffe afgørelse om bortadoption før fødsel (Social og Ældreministeriet, 2021:1).

Initiativerne skal sikre at hjælpen til udsatte familier gives tidligere og at det samtidig er den rette indsats der iværksættes fra starten. Børns mistrivsel skal opdages og tages hånd om før problemerne vokser sig for store, og at udsathed dermed ikke går i arv og at udsatte børn bliver udsatte voksne (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Den forebyggende indsats skal på denne måde intensiveres, og det italesættes at en anbringelse i denne sammenhæng ikke er sidste udvej, men kan være den rette forebyggelse for de mest udsatte børn (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Med en ny *Barnets Lov* ønskes der fra politisk side at stadfæste et tidssvarende børnesyn, der både juridisk samt i praksis sikrer at børn ses som egne aktører med flere rettigheder samt medbestemmelse i egen sagsbehandling. (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Retssikkerheden for barnet skal på denne måde prioriteres, så barnet oplever et mere børnevenligt system, der møder dem med en målrettet og sammenhængende indsats (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Aftaleteksten signalerer på

denne måde et større fokus på barnet og dets rettigheder, samt at barnets tarv skal vægtes over hensynet til forældrene (Social og Ældreministeriet, 2021:4). Dette fremgår også i afsnittet ” *Færre skift og mere stabilitet* ” hvor muligheden for at træffe afgørelse om bortadoption uden samtykke før fødsel præciseres. Dette via Adoptionsloven § 9 Stk.3.

“Adoption kan meddeles efter Stk. 2, hvis betingelserne for anbringelse af barnet udenfor hjemmet i §58, Stk.1, nr. 1 eller 2, i lov om social service er opfyldt og det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet” (Danske Love, 2021).

Folketinget forventes på baggrund af denne brede politiske aftale at implementere en “Ny Barnets lov” i 2023. Gennem denne aftale kan der argumenteres for, at der er sket en politisk holdningsændring på området og dermed et ændret syn på udsatte børn og deres forældre. Dansk tradition og lovgivning på området for udsatte børn igennem mange år været centreret omkring forebyggelse og forebyggende foranstaltninger som alternativ til anbringelse (Jacobsen, Svendsen, 2021:30). Denne tradition til at støtte og opretholde samvær og eller kontakt mellem børn og forældre, selv i en situation hvor forældrene ikke kan varetage den daglige omsorg, kan føres helt tilbage til 1990'erne og er at finde i den såkaldte “Graversen- betænkning 1212 (1990). Professor Jørgen Graversen blev på daværende tidspunkt sat i spidsen for dette udvalg med henblik på en revurdering af bistandslovens regler om foranstaltninger over for børnefamilier med særligt behov for støtte (Betænkning 1212, 1990:7). Udvalget lagde i sine betragtninger vægt på at “*dansk tradition*” er at fastholde samvær, og lagde sig dermed op af forskning der betoner barnets rødder samt kontinuitetsbegrebet, som det vigtigste princip i forhold til anbringelse (Betænkning 1212, 1990:28). Kontinuitet fremhæves i betænkningen som en forudsætning for en sund udvikling for barnet, og det beskrives at:

“retten til samvær må forstås med udgangspunkt i barnets udvikling, idet forældrene har en vigtig rolle som instrumenter for barnets udvikling, også selvom de ikke magter at have barnet boende i en kortere eller længere periode” (Betænkning 1212, 1990:42).

Denne grundopfattelse og ideen om barnets rødder deraf opretholdelse af kontakt/samvær på grund af betydningen for barnets udviklingsmuligheder og personlighedsdannelse, har på denne måde ligget til grund for senere praksis og lovgivning på området (Betænkning 1212, 1990:28).

Graversen betænkningen fandt det derfor også væsentligt, at støtten til børn og unge skulle ydes med udgangspunkt i et helhedssyn på familien (Betænkning 1212, 1990:28).

Min motivation for valg af emne til specialet udspringer på baggrund af dette tilsyneladende politiske skifte i socialpolitikken og deraf ønsket om flere “bortadoptioner uden samtykke” som løsning for udsatte familier, som det fremstilles i reformudspillet ”Børnene Først” samt Mette Frederiksens nytårstale fra 2020. Det politiske udspil samt den politiske retorik på området har gjort mig nysgerrig på de diskurser vedrørende udsatte familier der kan ligge til grund for denne politiske løsning, der på mange måder bryder med den traditionelle tilgang til området.

Bortadoption uden samtykke opfattes samtidig af de fleste mennesker som meget kontroversielt da det berører noget af det mest centrale i livet nemlig den biologiske relation mellem forældre og børn. Bortadoption uden samtykke må på denne måde antages at være en af de mest indgribende afgørelser der kan træffes over for forældre i Danmark, idet retsforholdet mellem barnet og dets forældre ophæves fuldstændig (L121, 2015:5).

Dilemmaet om hvad der er til barnets bedste og eller vigtigheden af at bevare den biologiske relation mellem forældre og børn tydeliggøres gennem dette forslag hvor forskellige grundlæggende perspektiver på børns velfærd samt synet på forældrene kommer i spil. Teoretisk kan der fornæværende ses flere forskellige tilgange i synet på barnets udvikling samt forskellige forståelser af børn, barndom, identitet samt tilknytning (Klyvø, 2011:23). De to mest grundlæggende faglige positioner inden for anbringelsesområdet, kan beskrives ved “*objektrelations skolen*” samt “*behovsskolen*” (Klyvø, 2011:26). Objekt relations skolen kan opsummeres ved at den vægter kontinuitetsbegrebet på den måde at barnet skal bevare kontakten til sine rødder, og opfatter biologiske forældre som primære personer og dermed uerstattelige (Klyvø, 2011:26). Denne tilgang finder inspiration fra blandt andet Bowlbys forståelse af det lille barns tilknytning til sin mor som primær person samt dennes internalisering i barnet. En afbrydelse i dette perspektiv vil kunne forstyrre barnets identitetsudvikling og mulighed for at blive et helt menneske (Klyvø, 2011:26). Behovsskolen vægter stabilitet for barnet, og anser at tilknytningen finder sted til den omsorgsperson, der psykologisk er til stede, samt at dette ikke nødvendigvis er den biologiske forældre. Fraværende forældre vil dermed aldrig kunne fungere som psykologiske forældre uanset den juridiske eller biologiske relation til barnet, og samvær i dette perspektiv skal kun forekomme hvis det kan bidrage til stabilitet for barnet (Klyvø, 2011:28). Der kan således ses forskellige teoretiske tilgange og perspektiver på anbringelse samt samvær/kontakt med de biologiske forældre.

Flere undersøgelser om adoption som indsats fra blandt andet VIVE peger i retning af, at adoption have en positiv betydning for børn i forhold til andre former for anbringelse når der ses på det videre livsforløb med henblik på uddannelse beskæftigelse med videre (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:5). Debatten om bortadoption er på denne måde ikke entydig hverken fagligt eller i den almindelige samfundsdebat, men fremkalder derimod stærke reaktioner både for og imod.

Emnet bortadoption uden samtykke er således aktuell set i forhold til den forestående implementering af ”Barnets Lov”, der vil have betydning for hvordan vi opfatter denne komplekse problematik samt hvilke løsninger vi ser som mulige i det sociale arbejde med de mest udsatte familier i Danmark. Samtidig vil denne nye lovgivning også få direkte konsekvenser for gruppen af udsatte familier der med denne lov kan få deres barn bortadopteret før fødsel. Specialet vil derfor omhandle de politiske diskurser der kommer til udtryk gennem Mette Frederiksens nytårstale anno 2020 samt aftaleteksten “Børnene Først”. Der arbejdes på denne baggrund med følgende problemformulering.

1.2. Problemformulering

Hvilke politiske diskurser/problemrepræsentationer vedrørende udsatte familier kommer til udtryk gennem bortadoption uden samtykke? Og hvilke effekter har disse diskurser/problemrepræsentationer for målgruppen?

For at besvare min problemformulering vil jeg foretage en diskursanalyse af Mette Frederiksens nytårstale anno 2020 samt aftaleteksten “Børnene Først” med udgangspunkt i Carol Bacchi's teori/metode til politisk analyse “*What's the problem represented to be?*” Jeg har derfor udarbejdet følgende arbejdsspørgsmål:

- 1. Hvad repræsenteres som problemet vedrørende udsatte familier i statsministerens nytårstale 2020 samt i aftaleteksten “Børnene Først”?***
- 2. Hvilke politiske problemforståelser ligger bag denne repræsentation af problemet?***
- 3. Hvilke effekter producerer disse diskurser/problemrepræsentationer for målgruppen?***

1.3. Afgrænsning

Specialet tager udgangspunkt i Mette Frederiksens nytårstale anno 2020 samt den politiske aftaletekst "Børnene Først" der indeholder flere forskellige temaer, jeg vælger dog at tage udgangspunkt i de dele der er centrale for netop mit speciale. Specialet tager udgangspunkt i disse dokumenter og afgrænser sig dermed til disse. Jeg bevidst om at en analyse baseret på to tekster, ikke nødvendigvis giver det fulde billede af den politiske diskurs på området, og at analysen således afgrænser sig specifikt til hvordan bortadoption uden samtykke italesættes i indeværende tekster. Specialet skal således ikke ses som udtømmende omkring diskursen vedrørende bortadoption uden samtykke, men et udtryk af diskursen i disse specifikke dokumenter.

1.4. Begrebsafklaring

I dette afsnit vil jeg redegøre for nogle af de begreber der bliver brugt i mit speciale og dermed afklare hvilken definition jeg benytter.

Adoption uden samtykke

Myndighederne kan efter adoptionsloven § 9, stk. 2-4 gennemføre en bortadoption uden forældrenes samtykke. Muligheden for adoption uden samtykke falder overordnet i to kategorier. For det første hvis det er sandsynliggjort at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet (§9, stk. 3). For det andet hvis barnet har opnået en tilknytning til plejefamilien der vil være skadeligt for barnet at bryde (§9, stk.4). Siden 1972 har adoptionsloven rummet mulighed for at et barn kan bortadopteres uden de biologiske forældres samtykke hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det. Ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarn og dets oprindelige slægt (Socialstyrelsen, 2019:9-10).

Social Arv

Begrebet social arv blev udviklet af den Svenske børnepsykiater Gustav Jonsson der i sin disputats fra 1967 påviste forekomsten af kriminalitet over tre generationer (Jørgensen, 2020). Social arv kan dermed i denne forståelse betegnes som, et menneskets overtagelse af viden, holdninger og personlighedstræk fra forældre gennem opvæksten. Begrebet anvendes hyppigst i betydningen negativ socialarv, hvor børn viderefører og bliver bærer af de samme belastende livsomstændigheder og reaktionsmønstre som forældrene (Jørgensen, 2020).

Socialarv som faglig begreb er meget omdiskuteret og anses af flere deriblandt lektor Emeritus Morten Ejrnæs (Aalborg Universitet), som ukorrekt da nyere forskning på området konkluderer, at langt de fleste børn der opvokser i socialt belastede familier, bliver velfungerende voksne, og at begrebet dermed har medvirket til en skæv opfattelse af, at forældres problemer er hovedårsag til børns sociale problemer (Ejrnæs, Gabrielsen, Nørrung, 2004). Jeg er bevidst om denne kritik af begrebet, men vælger dog alligevel at benytte Gustav Jonsson (1907-1994) forståelse af begrebet i specialet, da jeg anser at det er denne forståelse der ligger til grund for formuleringerne i de udvalgte empiriske dokumenter specialet benytter. Morten Ejrnæs henviser til dette i en artikel i socialpædagogerne (2005) hvor han argumenterer for, at begrebet netop har fundet en langtidsholdbar anvendelse i det sociale arbejde samt politisk som en enkel universal forklaring på en række alvorlige sociale problemer, der placerer "aben" hos socialt svage familier, og dermed fjerner fokus fra behovet for velfærdsmæssige og sociale samfundsreformer (Hesselbæk, 2005).

Det biologiske princip

Det biologiske princip kan forstås som et retligt begreb der anvendes i forhold til at regulere det juridiske forhold mellem forældre og børn. Danmark ratificerede i 1991 FN-konventionen om Barnets Rettigheder, der også kendes som FN's Børnekonvention (BKI nr.6 af 16/01/1992). FN's Børnekonvention består af 54 artikler der fastlægger barnets grundlæggende rettigheder, hvilket tager udgangspunkt i præmissen om: "*at barnet som følge af sin psykiske og fysiske umodenhed, har behov for særlig beskyttelse og omsorg herunder passende juridisk beskyttelse både før og efter fødsel*" (BKI nr.6 af 16/01/1992).

Artikel syv, otte og ni i FN's i børnekonvention retter sig specielt mod forholdet mellem barnet og forældrene og giver dermed udtryk for det biologiske princip, gennem at forældre anses at have primæransvaret for barnet samt at barnet har ret til at kende og opretholde sit familieforhold. FN's børnekonvention er på denne baggrund væsentlig for forståelsen af barnets rettigheder, deraf det biologiske princip, da konventionen forpligter deltagerstaterne til at sørge for at konventionens rettigheder bliver gennemført gennem landets love og administration (BKI nr. 6 af 16/01/1992).

Udsatte børn

Serviceoven beskriver udsatte børn således: *Der kan således være tale om børn og unge med særlige sociale problemer, herunder børn hvor forældrene ikke eller kun vanskeligt kan leve op til deres forældreansvar* (vejledning nr. 93 af 05/12/2006, serviceloven).

Psykologiske forældre

Begrebet tager sit udgangspunkt i psykologisk teori og fokuserer på at tilknytning kan finde sted mellem barnet og de personer der yder omsorg og kærlighed over for det, således, at andre end de biologiske forældre vil være i stand til dette. De biologiske forældre kan på denne måde erstattes af andre, hvis de i modsætning til disse udviser omsorg, empati, kærlighed, interesse og engagerer sig følelsesmæssigt i barnet. De psykologiske forældre er dem der fremstår som den nærværende og hvor der dermed opstår en følelsesmæssig tilknytning mellem barnet og omsorgspersonen. Der kan på denne måde opstå et psykologisk forældreskab uanset biologiske eller juridiske relationer (Klyvø, 2011:29).

Udsatte forældre

Der kan findes ingen endegyldig definition på udsatte forældre, men social udsathed kan opstå når flere risikofaktorer samler sig hos de samme forældre over længere tid. Det kan handle om faktorer som kort eller ingen uddannelse, svag tilknytning til arbejdsmarkedet, misbrug, kriminalitet, og psykiske problemer. Samtidig kan udsatte forældre forstås som forældre der modtager forebyggende foranstaltninger enten person rettet eller som familierettet støtte til hele familien. Dette via serviceloven 52§ (VIVE, 2019:4).

Kapitel 2. Udsatte familier i en samfundskontekst

2.1. Et historisk oprids af anbringelser gennem tiden

Det sociale arbejde med udsatte børn og familier, deraf anbringelse udenfor hjemmet, har historisk set gennemgået flere faser, der har været betinget af en række forhold i den samfundsmæssige udvikling. Dette gennem udviklingen af velfærdsstaten, den førte socialpolitik og dermed den lovgivning der har været styrende for området (Bryderup, 2018:88). Synet på udsatte børn og forældre og deraf problemforståelsen samt den intervention der er blevet iværksat, har således gennemgået store forandringer siden den første børnelov i 1905. De forskellige forståelser og perspektiver på hvorfor vi har anbragt børn uden for hjemmet kan være relevante at belyse da disse jo leder frem til i dag.

Disse epoker kan groft opdeles i tre faser som tager sin begyndelse med den første børnelov om anbringelse som stammer fra 1905, dens officielle navn var ”*Lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn og unge personer*”. (Bryderup, 2018:90). Børneloven var som navnet antyder rettet mod børn der havde forbrudt sig mod loven, men også dem der kunne tænkes at være i fare for dette. Der var på dette tidspunkt bekymring for de ”*moralsk forfaldne hjem samt gadelivets forvildelser*” (Hansen, 2015:121). Loven kan på denne måde ses som orienteret mod både forældres og børns moralske karakter og eller manglende vilje, hvor børnenes udvikling kunne komme til at ligge samfundet til last (Hansen, 2015:121). Anbringelse ses på denne måde som en forebyggende handling. Samtidig er hovedparten af anbringelserne begrundet i forhold angående barnets adfærd, hvor man skulle hindre barnets udfoldelser af den medfødte egoisme og dermed undgå det ”onde” (Bryderup, 2018:91). Der kan således ses en tilgang i de første børneforsøgsreformer hvor synet på børn og familier udgøres af moralske domme, hvor forældre til anbragte børn anses for at have fejlet i deres ret som opdragere, da de ikke har udøvet denne rolle på en betryggende måde i forhold til statens sikkerhed samt barnets vel (Bryderup, 2018:93). Familien bliver på denne måde udsat for statslig kontrol og vurdering, og kan på denne måde miste retten til at være forældre.

Fra 1930erne anbringes tre kategorier af børn, den ene består af ”*børn med særlig vanskelig karakter*” børn som har udvist slet opførsel samt børn af forældre som mishandles eller behandles således at deres sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling sættes i fare” (Bryderup, 2018:94). Et særligt børneværnsudvalg skal undersøge barnet og familiens forhold inden en anbringelse, herunder også en obligatorisk lægeerklæring. Fra midt i 1930erne udvides børneværnsudvalgets opgaver til også at opfatte et tilsyn af særlige grupper som for eksempel børn af enker/enkemænd, børn født udenfor ægteskab samt børn af forældre der modtager vedvarende kommunehjælp (Bryderup, 2018:94). Der tales på dette tidspunkt om *tilpasning vanskelige ungdom* hvor tilpasningen til den sociale orden ikke blot medfører gnidninger, men i større eller mindre grad mislykkes (Bryderup, 2018:95). Tilpasningsvanskeligheder kan bestå af længere tids arbejdsløshed, usædelighed, løben hjemmefra, skulkeri fra skolen og de fleste former for kriminalitet (Bryderup, 2018:95). Børn anbringes i begyndelsen af perioden stadig på grund af forældrenes lastefuldhed, manglende vilje til forsørgelse eller manglende evne til opdragelse.

Dette syn på forældrene ændrer sig med ny lovgivning i 1965, hvor barnets situation skal ses i sammenhæng med familiens forhold. Der fokuseres nu på at hjælpe forældre til at blive bedre forældre. Der ses en stigning af antallet af tilsyn og staten fremmer i denne periode identifikation af

og kontrol med ”risikogrupper” opdragelse af deres børn (Bryderup, 2018:98). Risikogrupper kan bestå af mennesker der ikke lever i familielignende forhold og omfatter uægte børn eller børn af enlige forældre. Familien bliver på dette tidspunkt anset som både problembærer samt gennem vejledning og støtte også problemløser (Bryderup, 2018:98).

Med børneforsorgsloven af 1965 samt bistandsloven fra 1974 udvides lovgivningen til at omfatte alle børn i kommunen, hvor det sociale udvalg skal føre tilsyn med de forhold hvorunder børn lever, og tilbyde støtte til forældre i forhold til opdragelse og pleje (Bryderup, 2018:99). Der kan på denne måde ses en udvidelse af personkredsen samt de områder som lovgivningen omhandler. Fra kun at omfatte specielle grupper som de kriminelle, usædelige og uforsørgede børn, kommer der med bistandsloven og senere serviceloven fokus på alle familier samt alle dele af deres liv (Bryderup, 2018:103). Dette lov værk sigter mod at afskaffe de tvangsprægede elementer og umyndiggørende forhold mellem forældre og forsorg. Åben og frivillig rådgivning samt samarbejde mellem familie og forsorg i et mere ligeværdigt forhold. Dette skal forhindre anbringelse af børn, og ses som en måde at holde familien sammen på (Hansen, 2015:121).

Med denne lovgivning kan der ses en individualiseret tilgang, hvor særlige behov knyttes til individet, der i kraft af disse har behov for særlig støtte (Bryderup, 2018:100). Denne særlige støtte skal kompensere for, samt normalisere de vanskeligheder der eksisterer i opvækstvilkårene. Der anlægges på denne måde et integrationsperspektiv, gennem normaliserings bestræbelser for disse børn (Bryderup, 2018:100). De professionelle syn på målgruppen og deres forestillinger om hvori børnenes særlige behov optræder udledes ofte på baggrund af vanskeligheder i opvæksten, det være sig i sociale sammenhænge ved adfærdsproblemer eller problemer knyttet til personligheden altså psykiske lidelser, der beror på omsorgssvigt (Bryderup, 2018:100). Samtidig er der også fokus på børnenes baggrund hvori familiemæssige forhold som økonomisk og socialt belastede familier det være sig forældre uden arbejde, skilsmissebørn samt børn med omfattende social isolation (Bryderup, 2018:101). I denne periode anser man på denne måde familien som værende både problem producerende og samtidig at være problembærere og problemløser (Bryderup, 2018:102).

Dette kan også ses gennem den forskning der dominerer omkring årtusindskiftet, hvor forskning i negativ social arv samt risikobørn og deraf forebyggelse kan ses i direkte forlængelse af socialpolitikken der i disse årtier omfatter alle børn og deres familier (Bryderup, 2018:103).

Forskning på området beskæftiger sig med risikofaktorer, og forsøger på denne måde at indkredse de faktorer der øger risikoen for en opvækst præget af udsathed (Petersen, 2016:47). Dette afspejles

også i forholdsvis mange af de politiske initiativer på området gennem de sidste to årtier, med blandt andet Barnets Reform (2009) hvor der i høj grad fokuseres på forebyggende indsatser samt forebyggelsespakken ”Tidlig indsats- Livslang effekt fra 2014 (Erlandsen, 2015:242). Dette er familierettede indsatser hvis idegrundlag stammer fra USA og kan beskrives som såkaldte adfærdsregulerende programmer for familien (Erlandsen, 2015:242).

Der kan således ses en udvikling i synet på børn og deres forældre hvor kriterierne for anbringelse har varieret med det aktuelle børnesyn, dette ved forskellige problemforståelser og deraf løsninger. Anbringelse i de forskellige epoker kan samtidig tale ind i et normativt syn på familien, hvor anbringelse kan anses som værende en regulerende samfundsmæssig praksis i forhold til forældre og børn. Med de første børnelove ses også en begyndende involvering i familielivet, hvor opdragelse og børn ikke længere er en privat sag, men bliver et samfundsanliggende som staten både kan og bør gribe ind i. Denne udvikling i forholdet mellem borger og stat tydeliggøres i nærværende aftaletekst ”Børnene Først” med dens fokus på netop bortadoption.

2.2. Aktuel viden om adoption

I forhold til vidensgrundlaget for adoption kan der fremhæves to undersøgelser på området, dette ved ”*Adoption som indsats* (2007) fra daværende SFI samt ”*Adoption som social indsats*” (2022) fra VIVE.

Rapporten ”Adoption som indsats” fra 2007 blev til da socialministeriet ønskede en oversigt og gennemgang af relevant international forskning på området i forbindelse med Anbringelses Reformen (Christoffersen, Hammen, Andersen, Jeldtoft, 2007:7). Formålet med undersøgelsen var derfor at belyse virkningerne af adoption som indsats overfor de børn, hvis forældre af den ene eller anden grund ikke kan tage sig af dem (Christoffersen et. al, 2007:7). Undersøgelsen behandler fire temaer der består af at belyse hvordan børn påvirkes af henholdsvis at vokse op som adopteret og som anbragt. Dernæst at belyse om adoption giver en større stabilitet med mindre risiko for sammenbrud sammenlignet med andre anbringelser samt hvad åbenhed kontra anonymitet betyder for de involverede parter, og afslutningsvis om barnets adoptions alder har betydning for, om adoptionen giver gode resultater for barnet eller ej (Christoffersen et al, 2007:7).

Rapporten konkluderer at, adopterede børn i forhold til børn i alternative anbringelse former profiterer på flere områder deriblandt både den fysiske, sociale, emotionelle og adfærdsmæssig

udvikling og at det generelle mønster dermed viser at de adopterede børn profiterer af det nye miljø hos adoptivforældrene (Christoffersen et al, 2007:8).

I forhold til stabilitet og sammenbrud viser undersøgelsen at børn der adopteres, er sikret den største stabilitet, mens sammenbrudsfrekvensen ved både hjemgivelse og anbringelse ligger på et væsentligt højere niveau (Christoffersen et al, 2007:8).

Vedrørende åbenhed kontra anonymitet i adoptionen viser det sig, at antagelsen om at børnene er bedre stillet uden information eller kontakt til de biologiske forældre ikke holder stik. Resultaterne viser at jo højere graden af åbenhed er, des mere tilfredse er børnene (Christoffersen et al, 2007:9). Majoriteten af de biologiske forældre oplever ligeledes åbenheden positivt, da det giver dem en oplevelse af større kontrol med selve adoptionen, samtidig at de har adgang til information om hvordan det går med barnet (Christoffersen et al, 2007:9).

Med hensyn til barnets adoptions alder tegner der sig et billede af at tidlig adoption generelt giver det bedste udfald for det adopterede barn, hvad angår tilknytning, kognitiv udvikling (skolepræstationer) samt emotionel og adfærdsmæssig udvikling. Der kan på denne måde ses, at jo tidligere barnet adopteres, jo bedre er muligheden for at det kan indhente det forsømte (Christoffersen et al, 2007:9).

Rapporten "*Adoption som social indsats*" (2022) en vidensindsamling fra VIVE bygger videre på data fra ovennævnte rapport fra 2007, og suppleres samtidig med en systematisk forsknings gennemgang af den nyeste viden på området. Rapporten skal belyse hvordan det går de børn der bliver adopteret over tid sammenlignet med jævnaldrende der eksempelvis er anbragt eller ikke har modtaget en indsats (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:1). Formålet med vidensindsamlingen er at bidrage med viden om adoption som indsats i en national kontekst. Baseret på 38 studier belyser rapporten tre temaer der vedrører adopteredes udvikling og trivsel gennem opvæksten, graden af stabilitet i adoptioner, samt oplevelser med åbenhed hos adopterede, biologiske familiemedlemmer og adoptivforældre (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11).

Overordnet peger rapporten på at adopterede udvikler sig mere positivt sammenlignet med børn der vokser op i forskellige former for anbringelser (Langvarig anbragte). Sammenlignet med jævnaldrende der ikke har været adopteret eller anbragt tyder resultaterne dog på, at en del adopterede oplever at have flere emotionelle, sociale, adfærdsmæssige og uddannelsesmæssige

udfordringer (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:8). Det fremhæves dog at adopterede sammenlignet med andre børn og unge der har haft lignende opvækstvilkår, så klarer de sig alligevel bedre, hvilket kan indikere at adoption som indsats kan have en positiv betydning for deres udvikling (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11). Hvis man ser udviklingen i et forløbsperspektiv fra barndommen til voksenlivet, finder studierne positive resultater for adopteredes skolepræstationer og videre færd efter grundskolen sammenlignet med eksempelvis langvarigt anbragte børn. Resultaterne ligger dog stadig under niveauet for jævnaldrende i den generelle befolkning (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:8).

I forhold til betydningen af barnets alder på adoptionstidspunktet har studierne i vidensindsamlingen ikke oplysninger om barnets alder, da der i de fleste studier opereres med begrebet tidlig eller sen adoption. Dette bevirker at undersøgelsen kun har sporadisk viden om betydningen af alder (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:8). Nogle studier finder dog en positiv betydning i forhold til tilknytning samt stabilitet for barnet. Samtidig peger studierne på en højere grad af stabilitet for adopterede børn sammenlignet med andre anbringelsesformer (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11). Spørgsmålet om åbenhed i adoptioner betegner flere forskellige typer eller grader af kontakt mellem de tre parter i adoptionen. Dette eksempelvis om barnet har information om sit biologiske ophav, eller om barnet har medieret eller direkte kontakt med biologiske familiemedlemmer (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11). På tværs af adoptionens tre parter tyder studierne på en positiv oplevelse med åbenhed. Stabilitet i kontakten med den biologiske familie samt kvaliteten af relationen mellem den biologiske familie og adoptivfamilien, fremhæves som vigtige elementer i forhold til oplevelsen af tilfredshed (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11). Samtidig angives det at når adopterede giver udtryk for et ønske om ændringer i graden af åbenhed, så handler det ofte om et ønske om en højere grad af åbenhed (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:11).

Rapporterne belyser på denne måde flere forhold omkring adoption gennem udenlandske kvalitative studier der kan pege i retning af, at adoption som indsats kan have en positiv betydning for de børn der adopteres i relation til de udvalgte parametre. I vidensindsamlingen indgår der dog ikke studier der specifikt undersøger adoption uden samtykke, idet studierne ikke differentierer mellem frivillig adoption og adoption uden samtykke. Vidensindsamlingen er derfor ikke i stand til at belyse hvordan det går adopterede i henholdsvis frivillige adoptioner og adoptioner uden samtykke (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:12).

2.3. Adoption uden samtykke

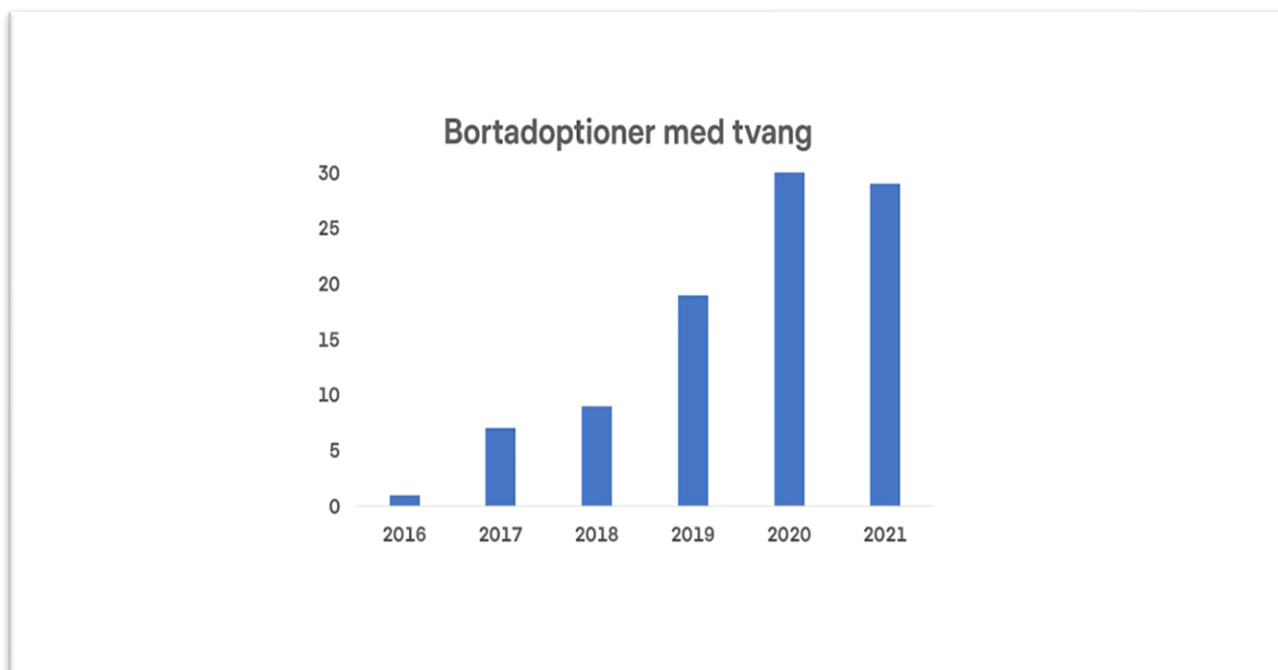
Muligheden for bortadoption uden de biologiske forældres samtykke har eksisteret i Dansk Lovgivning siden 1972, og har siden gennemgået tre revisioner. I 2009 besluttede Folketinget at udvide muligheden for bortadoption uden samtykke når barnet var under et år eller barnet havde været anbragt uden for hjemmet i tre år (Socialstyrelsen, 2019:10). På dette tidspunkt skulle det ”*Godtgøres at forældrene varigt er uden forældreevne*” (Socialstyrelsen, 2019:11). De udvidede muligheder for bortadoption blev dog ikke anvendt i så stor grad som forventet og derfor gennemførte Ankestyrelsen på opfordring fra Socialministeriet og Familiestyrelsen en undersøgelse af kommunernes kendskab og anvendelse af de nye regler i 2011 (Ankestyrelsen, 2011).

Ankestyrelsen konkluderede at kommunerne var bevidste om de nye regler, men anså at det ville kræve en holdningsændring hos aktørerne, da adoption uden samtykke blev betragtet som en ultimativ indgribende foranstaltning, set i forhold til Servicelovens bestemmelser om anbringelse, herunder mulighederne for at støtte kontakten mellem forældre og barn (Ankestyrelsen, 2011). Samtidig fandt kommunerne det vanskeligt at udtømmende dokumenterer at forældrene aldrig ville blive i stand til at varetage omsorgen for barnet, samt fandt det vanskeligt at bedømme hvornår samværet mellem barn og forældre var negativt nok, til at kunne medføre adoption (Ankestyrelsen, 2011). Der fremkom på denne måde flere barrierer hos kommunerne der skulle forvalte den nye lovgivning samtidig med, at dilemmaerne ved bortadoption blev tydeliggjort gennem kommunernes forsigtighed ved netop at anvende lovgivningen.

Med lovændringen i 2015 blev der yderligere lempet på kravene, så bortadoption uden samtykke kan gennemføres uanset barnets alder eller anbringelse periode, hvis betingelserne er opfyldt (Socialstyrelsen, 2019:11). Samtidig bliver lovteksten forandret så det på nærværende tidspunkt skal ”*sandsynliggøres*” og ikke længere ”*godtgøres*” at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet (Socialstyrelsen, 2019:11). I bemærkningen til lovforslaget beskrives det at denne forandring i formuleringen fra ”*godtgøres*” til ”*sandsynliggøres*” har baggrund i at kommunerne finder det vanskeligt at dokumentere at forældrene aldrig ville blive i stand til at varetage omsorgen eller spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær, sådan at en adoption kan gennemføres (L121, 2015:8). Dette skal ses i forhold den prognosevurdering der laves om forældrenes situation i forhold til at forudse fremtiden. Den gældende ordlyd og kravet om at ”*godtgøre*” blev dermed meget vanskeligt at gennemføre idet bevis kravet var nærmest umuligt at opfylde (L121, 2015:8). Kravet om godtgørelse komplicerede dermed anvendelsen af adoption som

den rigtige indsats for de mest udsatte børn og ordet “*godtgøres*” blev erstattet med “*Sandsynliggøres*”. Det var således forventeligt at denne ændring ville fjerne en af de barrierer der eksisterede, i forhold til at anvende adoption som alternativ til langvarige anbringelser (L121, 2015:8). Siden denne sidste lovændring er bortadoption kun blevet anvendt i yderst begrænset omfang og har samtidig omfattet væsentlige færre børn end antaget (L121, 2015:8). Med lovændringen i 2019 blev en række forenklinger i sagsbehandlingen gennemført, men der blev ikke ændret ved betingelserne for at kunne indstille en sag til adoption uden samtykke (Socialstyrelsen, 2019:12).

Der kan på denne måde ses udvikling på området hvor bortadoption uden samtykke lovmæssigt af flere gange forenkles samt at der lempes på kravene og selve ordlyden i lovteksten, hvor bortadoption ikke længere skal godtgøres, men nu sandsynliggøres. Bortadoption uden samtykke har siden sin oprindelse i år 1972 ikke været meget brugt i Danmark, men med lempelserne fra 2009 til 2016 blev i alt 12 afgørelser truffet, samt 58 afgørelser i årene fra 2016 til 2020 (Ankestyrelsen, 2021).

Lempelserne i lovgivningen kan derfor opfattes som et politisk ønske om netop flere bortadoptioner af de mest udsatte børn.

2.4. Bortadoption til debat

Statsministerens nytårstale samt aftaleteksten, har efterfølgende affødt stor debat om anbringelsesområdet og de dilemmaer der kan opstå med et politisk ønske om flere bortadoptioner uden samtykke. Professor Trine Schultz (Aalborg Universitet) argumenterer i fagbladet socialrådgiveren for:

“at Danmark med forslaget om bortadoption ved fødsel, kan komme i konflikt med menneskerettighederne og dermed krænke forældrenes ret til familieliv” (Schultz, 2021).

Forslaget om flere bortadoptioner har hentet sin inspiration fra Norge der i 2011 nedsatte Raundalen-Udvalget der skulle vurdere om det biologiske princip stadig var fagligt og værdimæssigt begrundet i lyset af samfundets aktuelle syn på børn og forældre (Jacobsen & Svendsen, 2021: 31). Udvalgets forslag til en ændring af praksis på feltet blev baseret på et mere individuelt psykologisk funderet perspektiv, hvor fokus blev lagt på den udviklingsfremmende tilknytning for barnet (Jacobsen & Svendsen, 2021:31). Dette har medført at bortadoption i Norge er blevet brugt i en langt større skala end i Danmark, da ca. 60 børn er blevet bortadopteret om året. Flere af disse sager er dog endt i den Europæiske menneskerettighedsdomstol. Domstolen har ved flere lejligheder omgjort norske domme om bortadoption uden samtykke, da retten ikke mente, at de Norske myndighederne havde vægtet forældrenes ret til familieliv højt nok (Olesen, 2021). Den Europæiske menneskerettighedsdomstol har i disse aktuelle sager vægtlagt at retten til familieliv skal ses som en afvejning af hensyn til både forældre og barn, samt at det er relationen mellem disse der skal beskyttes som en menneskeret ifølge Artikel 8 (Jacobsen, Svendsen, 2021:33).

Samtidig udfordrer bortadoption måden vi hidtil har tænkt det sociale arbejde med udsatte børn og familier hvor fokus på forebyggende foranstaltninger er blevet set som et alternativ til anbringelse. Denne tilgang kan også ses i servicelovens § 46 stk.2 som beskriver at *”støtten skal være tidlig og helhedsorienteret, så problemer så vidt muligt kan forebygges i hjemmet eller i det nære miljø”* (Danske Love, 2022). Samtidig indgik Socialstyrelsen mellem 2015 og 2017 et partnerskab med udvalgte kommuner om en tidligt forebyggende og mere effektiv indsats for de mest udsatte børn og unge, dette via Herning Modellen der stammer fra Svensk forskning og benævnes indsatsstrappen (Socialstyrelsen, 2015). Modellen har fokus på tidlig opsporing og indsats, mest muligt ansvar til familie og netværk samt at løsninger skal udarbejdes i tæt samarbejde med familie og netværk. Resultatet skal give mindre behov for anbringelse, som hvis uundgåeligt skal være af kortere

varighed samt fortrinsvis skal foregå i slægt, netværk eller familiepleje (Socialstyrelsen, 2015). Anbringelse i dette perspektiv anser på denne måde biologiske forældre som vigtige medspillere i arbejdet med at understøtte udsatte børn og deres problemer gennem at rette indsatsen mod hele familien og de sociale problematikker der forefindes i en given familie.

Dette perspektiv kommer også til udtryk hos Susanne Jensen psykoterapeut og socialrådgiver der i en kronik i Dagbladet Information beskriver, at bortadoption i et øget omfang kan betegnes som et socialt eksperiment. Hun beskriver:

“hvordan vi i Danmark har haft tradition for at samfundet tager sig af børn som forældrene af den ene eller anden grund ikke er i stand til yde tilstrækkelig omsorg for. Filosofien indtil for få år siden har været, at uagtet at forældrene ikke i hverdagen er i stand til at varetage ansvaret for den daglige omsorg, så er de fortsat forældre. Der ses på denne måde en anerkendelse af, at der godt kan være stærke bånd mellem forældre og børn, selv hvor forældrene ikke magter forældreopgaven i det daglige, ligesom hun peger på at det er vigtigt for et barn at kende sin families historie” (Jensen, 2019:1).

Der findes på denne måde flere perspektiver på, hvorvidt bortadoption er en god løsning på denne komplicerede sociale problematik. Debatten samt aftaleteksten vedrørende bortadoption før fødsel, har også allerede affødt nogle konsekvenser, hvilket to journalister fra avisen Zetland nylig har afdækket i en artikelserie. Journalisterne beskriver hvorledes syv gravide kvinder har forladt Danmark for at undgå bortadoption uden samtykke. Fælles for dem alle er at de mener at den danske stat i højere grad arbejder for at tvangsfjerne deres børn frem for at tilbyde dem støtte i hjemmet, og at de dermed ikke bliver givet en chance (Schelde, Mencke, 2022). I både Polen og Tyskland findes på denne måde flere danske og norske mødre, der har forladt deres hjemland i frygt for at få bortadopteret deres barn (Schelde, Mencke, 2022). Denne eventuelle konsekvens af en ny Barnets Lov tydeliggør dermed dilemmaet vedrørende bortadoption før fødsel.

Samtidig kan problematikken en ses i et ulighedsskabende perspektiv, da bortadoption foregår mere regelmæssigt i nogle kommuner i forhold til andre. Således står Lolland kommune mellem 2015-2020 for hver fjerde bortadoption på landsbasis (TV2-øst, 2021). Der findes dermed kommuner i Danmark hvor forældre kan være mere i risiko for at få bortadopteret sit barn. Samtidig med dette er Lolland kommune ifølge kommunens egne tal blandt de mest social udfordrede kommuner i Danmark, med det højeste offentlige forsørgelsestryk. 28,1% af befolkningen mellem 16 og 66 år er

på offentlig forsørgelse og 36% har grundskole som højeste uddannelsesniveau. Lolland kommune kan på denne måde anses som den mest socialt belastede kommune sammenlignet med landets øvrige kommuner (Lolland.dk, 2017). I dette perspektiv kan socioøkonomiske faktorer som uddannelse, økonomi og forsørgelse dermed ses som en medskabende uligheds faktor for hvor og hvilke forældre der har størst sandsynlighed for at få bortadopteret deres barn.

2.5. Politisk retorik vedrørende udsatte familier

I forlængelse af Mette Frederiksens nytårstale (2020) samt aftaleteksten “Børnene Først” kan der mediemæssigt aktuelt ses en skærpelse af den politiske retorik på området. Dette kan blandt andet observeres i Altinget (2021) hvor socialminister Astrid Kraghs (S) udtaler:

”forældre får for mange chancer i de dårligst stillede familier” - “vi skal sætte børnene først i stedet for at tage ideologiske hensyn til at holde sammen på familien for enhver pris” (Krag, 2021).

Adjunkt Anna Kathrine Frørup beskriver i teksten, *Udsat eller sat ud -hvordan taler vi om udsatte børn og unge?* hvordan forståelser af afvigelse og normalitet indgår i den måde vi taler om udsatte børn og deres familier på, og hvorledes denne diskurs og forståelse af udsat begrebet kan tænkes at have betydning for de politiske strategier på området (Frørup, 2015:110). Formuleringer vedrørende udsatte børn kobles til udsagn som, at de har ”komplekse problemstillinger, at de er “omsorgssvigtede”, “sårbare” eller udsat for misbrug eller overgreb (Frørup, 2015:110). Gennem disse risikobeskrivelser dannes et billede af en mulig fare som børnene bevæger sig imod, og at de dermed kan risikere at glide væk fra det normale for i sidste ende at blive marginaliseret eller udstødte (Frørup, 2015:110). Denne sprogbrug og glidebane metafor, hvor visse tilstande kan medføre at man bevæger sig længere og længere væk fra det normale, kan være betegnende for det billede af risiko der eksisterer i sprogbrugen på området for udsatte børn (Frørup, 2015:112). Denne italesættelse af udsatte børn der fokuserer på fremtidige farer og følgevirkninger af udsathed, trækker på konkrete forestillinger om risikofaktorerens betydning for børns udvikling og livssituation (Frørup, 2015:115). Dette bliver netop repræsenteret ved blandt andet den forebyggelses diskurs, hvor målet er at forebygge eventuelle risici, der kan føre til afvigelse og eller udstødelse (Frørup, 2015:115). Afvigelse eller unormalitet antager ikke nødvendigvis konkrete udtryk hos børnene, men i højere grad noget der forudsiges med afsæt i forældrenes problematiske liv eller afvigende adfærd (Frørup, 2015:115). Dette ved blandt andet det omdiskuterede begreb “social arv” der kan beskrives som en deterministisk forståelse af forholdet mellem børn og forældre, et synspunkt der som

tidligere nævnt hersker stor uenighed om (Frørup, 2015:115). Risikooptikken i italesættelsen ved ”de farlige” forældre kan på denne måde legitimere at forældrene bliver sat uden for beslutninger eller aktiviteter i barnets liv (Frørup, 2015:115). Forældrene betragtes som så afvigende på centrale sociale områder, og indsatsen handler derfor om at skærme børnene mod deres forældres socialt afvigende adfærd, for at undgå at børnene ender som forældrene (Frørup, 2015:115). Denne form for italesættelse af udsatte børn/familier samt antagelserne om disse, kan på denne måde ifølge Frørup være en medvirkende faktor til de politiske initiativer der tages på området.

Kapitel 3. Teoretisk ramme

I dette kapitel vil jeg redegøre for det teoretiske grundlag som specialet tager udgangspunkt i. Min primære inspiration kommer fra Carol Lee Bacchi (1948) og hendes teori og metode der benævnes *“What's the problem represented to be?”* (WPR). Denne tilgang findes relevant da specialets problemformulering netop sætter spørgsmålstegn ved problemrepræsentationerne i de politiske forslag ved nærmere at undersøge diskurserne bag disse. Analysen fokuserer dermed ikke på at undersøge emnet bortadoption i sig selv, men kritisk undersøge de tænkemåder der ligger til grund for at “noget” antages at være et problem, gennem at undersøge de diskurser og politiske forståelser der ligger bag ved forslaget om, at flere udsatte børn skal bortadopteres. Udgangspunktet er således social konstruktivistisk og anser, at vores forståelse af verden i høj grad er et produkt af sociale kræfter og at problemrepræsentationer er socialt konstruerede.

Kapitlet indeholder således en gennemgang af Bacchis (WPR) teori der videnskabsteoretisk er inspireret af socialkonstruktivismen, samt Michel Foucaults diskursanalytiske begreber om arkæologi samt genealogi og governmentality.

3.1 WPR-tilgangen

Carol Bacchi er Canadisk/Australsk professor Emerita i Politik ved Adelaide Universitetet i Australien og har udviklet (WPR) tilgangen, som en ny måde at tilgå politisk analyse på, der som overskriften antyder, ikke tager et italesat problem for givet (Bacchi, 2009:263). Bacchis tilgang baserer sig som før nævnt på en socialkonstruktivistisk og diskursanalytisk tilgang med baggrund i Michel Foucaults (1926-1984) begreber om *governmentality*, *arkæologi* samt *genealogi*. Formålet

med en WPR-analyse er at afdække hvordan vi bliver styret og deraf kritisk gentænke denne styring, Bacchi beskriver det på denne måde:

“This scope is best captured by the idea that we are interested in how rule takes place, in how we are governed (Bacchi, 2009:25).

Samtidig har WPR tilgangen fokus på den viden hvorigennem styring finder sted, deraf indflydelse fra eksperter og professionelle (Bacchi, 2009:26). Hvilket findes relevant da forskning vedrørende udsatte familier deraf børns opvækstvilkår har været genstand for stor faglig bevågenhed gennem de sidste mange år og dermed også mål for lovmæssig styring.

WPR-tilgangen baserer sig på tre nøgle propositioner der her gengives på originalsproget.

1. *We are governed through problematisations*
2. *We need to study problematisations, rather than problems*
3. *We need to problematise the problematisations on offer though scrutinising the premises and effects of the problem representations they contain (Bacchi, 2009:25).*

Politik deraf politiske reformer og lovforslag anses som regel som noget positivt der har til formål at løse bestemte samfundsproblemer. Gennem denne politiske problemløsende tilgang findes dermed en implicit forståelse og antagelse om, at noget er “et problem” og deraf behovet for forandring (Bacchi, 2009:x). Ifølge Bacchi skal politiske reformer eller lovforslag ikke nødvendigvis ses som løsningen på bestemte sociale problemer, da man ikke bare kan tage for givet, at dette problem eksisterer i den form eller måde det bliver diskuteret. Hvilket Bacchi beskriver således:

“It is unwise and inappropriate to think that problems somehow exist in the world in the way these discussions suggest” (Bacchi, 2009: xi).

Bacchi argumenter nemlig for at den politiske intention om forandring på et givent område, problematiserer “noget”, som dermed bliver nødvendigt at forandre, da det udgør et problem (Bacchi, 2009:xi). Bacchi mener dermed ikke at der ikke findes reelle problemer i samfundet, som skal løses, men at ved at kalde bestemte forhold for problemer og eller sociale problemer, bliver de fikseret i en fastlåst form og fremstillingen af disse, skal derfor undersøges (Bacchi, 2009:xi). Politiske reformer om forandring er på denne måde nødt til at problematisere bestemte aktiviteter/forhold, for derefter at kunne komme med en løsning. Bacchi argumenterer derfor for at

vi er styret gennem problematiseringer, og hvordan de bliver repræsenteret, er med til at styre hvordan vi tænker om et specifikt område (Bacchi, 2009:xi). Bacchi udtrykker det på denne måde:

“Politics give shape to problems, they do not address them” (Bacchi, 2009:x).

Det er således gunstigt at undersøge repræsentationerne af “problemerne” i stedet for de fremsatte ”problemer”. Bacchis tilgang til feltet giver på denne måde mulighed for kritisk ikke at tage problemers eksistens for givet, men i stedet at undersøge problematiseringerne igennem den problemrepræsentation der tages for givet (Bacchi, 2009:xi). Dette beskrives således:

“In direct attention to the ways in particular representations of problems play a central role in how we are governed” (Bacchi, 2009: xi).

I nærværende projekt vil problematiseringerne vedrørende udsatte familier dermed spille en central rolle i forståelsen for hvorledes vi styres og dermed hvilke løsninger der foreslås.

Bacchi argumenter for at når vi tilgår politiske forslag på denne måde, opnår vi vigtig information om den tænkemåde/præmis der ligger til grund for det politiske udspil. Hvordan et problem forstås, har også betydning for hvad man tænker der skal gøres ved det og dermed også den foreslåede løsning (Bacchi, 2009:xiii).

Samtidig argumenterer Bacchi for at denne politiske fremstilling af et givent problem “får et eget liv” fordi de påvirker både materielt og symbolsk hvordan vi styres og dermed hvordan vi lever (Bacchi, 2009:263).

“Policies create representations of problems that take on lives of their own because they affect materially and symbolically how we are governed and how we live, this means that effectively we are governed through problematisations” (Bacchi, 2009:263).

WPR-tilgangen tænkes på denne måde at udfordre det eksisterende og dominerende intellektuelle paradigme indenfor politisk analyse der fokuserer på at være problemløsende, til et nyt paradigme der spørger ind til det der i første omgang problematiseres og dermed antages at udgøre et problem (Bacchi, 2009:xvii).

“A case is made for a new paradigm, problem-questioning rather than problem-solving (Bacchi, 2009: xvii).

Bacchis tre propositioner der danner rammen for WPR-tilgangen tager dermed udgangspunkt i socialkonstruktivismen, governmentality, og diskursanalyse gennem Michel Foucaults begreber arkæologi og genealogi, som vil blive beskrevet i det følgende afsnit.

3.2 Governmentality

Begrebet refererer til den form for styring deraf magtform, der opstod i slutningen af 1800-tallet der rettes mod befolkningen og styringen af denne. Dette på baggrund af den voksende befolkning og deraf den voksende kompleksitet i de sociale forhold som dermed udgjorde nye udfordringer for den styrende magt. Foucault beskriver det således:

“One of the great innovations in the techniques of power in the eighteenth century was the emergence of population as an economic and political problem: population as wealth, population as manpower” (Foucault, 1979:25).

Foucault adskiller denne type magt fra andre magtformer, blandt andet den suveræne og disciplinære magt. Den suveræne magt form kan beskrives som en styringsmentalitet hvorigennem man udøver magt over en befolkning samt et territorium, og hvor de primære instrumenter til dette er lovgivning og eller vold (Bacchi, 2009:27). Målet for den disciplinære magt er det enkelte individ og de teknikker der benyttes, er overvågning samt normalisering til at producere nyttige og beregnelige individer (Bacchi, 2009:27). Governmentality adskiller sig fra disse gennem sit fokus på regulering af befolkningen gennem social og økonomisk politik for at sikre sikkerhed og orden i samfundet (Bacchi, 2009:27). Dette fokus på befolkningen som et styringsobjekt går gennem den samfundsudvikling hvor økonomi og viden om befolkningen bliver synlige gennem tal og statistikker. For at styre effektivt må staten arbejde gennem økonomien for at sikre helbred og sikkerhed for befolkningen, og det er derfor vigtigt at vide hvilke aktiviteter og eller adfærd der af udvises af befolkningen (Bacchi, 2009:27).

Ifølge Foucault er magten i den moderne stat er på denne måde koncentreret omkring den kontrol over livet, der enten kan udøves individuelt gennem disciplin eller på samfundsniveau gennem visse former for regulering hvilket han betegner som *“den normaliserende stat”* (Bacchi, 2009:28).

Denne type af regulering foregår gennem grupper i samfundet for eksempel eksperter og professionelle der gennem deres viden er med til at etablere eftertragtede normer i samfundet. Når disse normer er etablerede, bliver befolkningen som politiske subjekter dermed involveret i

overvågning af sig selv og udøver dermed en selvregulering baseret på disse normer (Bacchi, 2009:29).

Foucault mener dog ikke at governmentality på denne måde har erstattet den suveræne eller disciplinære magt, men at der er tale om *“the triangle of rule”*, der kombinerer alle tre (Bacchi, 2009:28). Den moderne liberalistiske magtform af i dag, kan på denne måde ses som en hybrid, der indbefatter både governmentality og selvregulering samt suveræn og disciplinær magt (Bacchi, 2009:28). Hvilket kommer til udtryk og kan ses gennem de individer i samfundet der ikke besidder de karakteristika der er nødvendige for at kunne bære denne form for frihed (Bacchi, 2009:29). Disse individer lever dermed ikke op til kravet om selvregulering, og bliver derfor i højere grad udsat for af en række af disciplinære og suveræne magt tiltag af staten, gennem for eksempel overvågning eller lovgivning (Bacchi, 2009:29). Der opstår på denne måde en splittelse mellem de individer der formår at selvregulere i forhold til normerne, og dem der ikke gør. Denne praksis der sætter grupper af individer op mod hinanden på denne måde benævnes *“dividing practices”*, og skal forstås på denne måde at individet enten er splittet inde i sig selv eller splittet fra andre (Bacchi, 2009:29).

“The subject is either divided inside himself or divided from others” (Bacchi, 2009:29).

At identificere disse *dividing practices* er essentielt for WPR- tilgangen som jo netop undersøger og prøver at identificere hvordan vi styres gennem problematiseringer. Bacchis tilgang til governmentality adskiller sig dog noget fra Foucaults forståelse, da alt politik ifølge Bacchi består af problematiseringer, hvor Foucault ser problematiseringer som mere sjældne, og som kun opstår når der sættes spørgsmålstegn ved staten eller regeringens ledelse (Bacchi, 2009:30). WPR-tilgangen adskiller sig dermed fra governmentality tilgangen gennem denne forståelse af problematiseringer som tilstedeværende i alt politisk beslutningstagen og effekten af dette er dermed at vi bliver styret gennem problematiseringer og ikke politik (Bacchi, 2009:31). WPR-tilgangen undersøger ikke problematiseringer som naturligt forekommende, men består af, at kritisk undersøge antagede problemer i specifikke politiske forslag (Bacchi, 2009:31). Bacchis første proposition har dermed til formål at belyse at problemer ikke blot eksisterer og skal accepteres som de er, men at de opstår via de problematiseringer som politiske ændringsforslag automatisk indeholder, og som derfor skal undersøges (Bacchi, 2009:31).

3.3 Diskurs teori

Begrebet diskurs kan forstås som “*en bestemt måde at tale om og forstå verden eller et udsnit af denne på*” (Jørgensen, Phillips, 2013:9).

Der findes forskellige tilgange til diskursteorien, men fælles for disse er forståelsen af at vores måde at tale på ikke afspejler vores omverden deraf vores identiteter og sociale relationer neutralt, men derimod udgør en aktiv rolle i at skabe og forandre den (Jørgensen, Phillips, 2013:9). Den diskursanalytiske tilgang trækker på strukturalistisk og poststrukturalistisk sprogfilosofi, der anser at adgang til virkeligheden går gennem sproget og at vi gennem sproget skaber repræsentationer af virkeligheden, disse repræsentationer er ikke kun spejlinger af den allerede eksisterende virkelighed, da repræsentationerne er med til at skabe denne (Jørgensen, Philips, 2013:17).

Michel Foucault kan ses som en central figur for diskursanalysen med præmissen om, at viden ikke bare er en afspejling af virkeligheden men, at sandheden er en diskursiv konstruktion, og dermed at forskellige videns regimer udpeger hvad der sandt eller falsk (Jørgensen, Phillips, 2013:22).

Formålet med en diskursanalyse er at afdække strukturen i de forskellige videns regimer og dermed reglerne for hvad der kan siges, hvad der er utænkeligt og deraf hvad der er sandt eller falsk (Jørgensen, Philips, 2013:22). Diskurser sætter på denne måde grænser for hvad der kan siges og for at blive accepteret som noget meningsfyldt. Samtidig har Foucault fokus på magt, som ikke udelukkende forstås som undertrykkende, men også produktiv. Magt ses ikke som noget der tilhører bestemte individer eller staten, men er spredt ud over forskellige sociale praksisser (Jørgensen, Phillips, 2009:23). Denne tilgang til magt understøtter WPR tilgangen netop i sin undersøgelse af de problematiseringer der danner baggrund for at definere et problem og deraf løsningerne. Bacchi beskriver det således “*if power is productive rather than possessed, we need to study how it operates and what it produces rather than talking about who holds it*” (Bacchi, 2009:38). Magten er på denne måde både det der skaber vores sociale omverden, samtidig med, at det er den der gør, at omverden ser ud og kan italesættes på bestemte måder, mens andre muligheder udelukkes (Jørgensen, Phillips, 2009:23). De fleste diskursanalytiske tilgange følger dette syn på diskurser, som noget regelbundet, der sætter grænser for hvad der giver mening (Jørgensen, Phillips, 2013:22).

Feltet af diskursteoretikere udgøres af flere forfattere, dette speciale tager udgangspunkt i Bacchis definition af begrebet. Bacchi definerer diskurs som følgende:

“Discourses are socially produced forms of knowledge that set limits upon what it is possible to think, write or speak about a given social object or practice” (Bacchi, 2009:35).

Diskurser sætter på denne måde grænser for hvad der kan tænkes, skrives eller siges om en given situation eller praksis. I WPR-tilgangen refererer diskursbegrebet dermed ikke kun til sprog eller brugen af sproget, men Bacchi accepterer samtidig Foucaults præmis om at *“discourses form a practice which is articulated upon other practices”*. Bacchi argumenterer derfor for, at diskurser skaber handling, deraf har virkelige effekter og dette ofte gennem deres sandhedsstatus (Bacchi, 2009:35). Denne sandhedsstatus associeres med forskning og professioner og nogle diskurser nyder derfor større status end andre. Disse diskurser kan beskrives som institutionelt forankrede og forstærkes gennem de praksisser der følger heraf som for eksempel lovgivning (Bacchi, 2009:36).

I WPR-tilgangen anvender Bacchi Foucaults begreber *arkæologi* og *genealogi* der kan ses som to overlappende faser i hans forfatterskab. Den arkæologiske diskursanalyse retter sig mod at afdække reglerne for hvilke udsagn der bliver accepteret som meningsfulde og sande i en bestemt epoke ((Jørgensen, Phillips, 2013:21). Foucault anser at sandheden er en diskursiv konstruktion, og dermed at forskellige videns regimer i en historisk kontekst udpeger hvad der er sandt og falsk, hvilket sætter grænser for hvad der kan siges (Jørgensen, Phillips, 2013:22). Bacchi anvender arkæologien til at afdække de tanker og måder at tænke på der ligger bag specifikke problemrepræsentationer, og som dermed er med til at muliggøre at noget bliver opfattet som et problem (Bacchi, 2009:43).

Ved Foucaults begreb *genealogi* tager analysen udgangspunkt i nutiden og spørger hvordan vi er kommet frem til der hvor vi er nu. Dette i en historisk kontekst ved at se bagover på de praksisser og processer der har været med til at skabe den gældende forståelse og som for det meste anses som en naturlig udvikling over tid (Bacchi, 2009:10). Ved at identificere specifikke tidspunkter og eller begivenheder i den historiske udvikling kan der observeres, at særlige beslutninger har medført en bestemt retning (Bacchi, 2009:10). En genealogisk analyse kan derfor have en destabiliserende effekt på de problematiseringer der ofte tages for givet, samtidig med at den kan give indsigt i, hvorfor nogle problempræsentationer bliver succesfulde og opnår status, mens andre ikke gør (Bacchi, 2009:11). En genealogisk analyse kan på denne måde hjælpe med at belyse hvordan et problem tager en bestemt form, og fokus ligger på processen hvordan dette er blevet til (Bacchi, 2009:11). Samtidig med dette er der behov for at se på forskellige magtrelationer, hvor nogle grupper i samfundet har mere indflydelse end andre, når det kommer til at få en bestemt

problemrepræsentation til at blive værende (Bacchi, 2009:11). Bacchi beskriver på denne måde at arkæologien er med til at afdække problematiseringer gennem at se på hvordan vi tænker om noget, og genealogien studerer det større system af praksisser hvoraf disse problematiseringer udspringer (Bacchi, 2009:44). Den gennemgående tilgang i WPR-metoden er på denne måde funderet i socialkonstruktivismen, hvilket vil blive gennemgået i næste afsnit.

3.4. Socialkonstruktivisme

Specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt er socialkonstruktivistisk, hvilket ligger i tråd med Bacchis forståelse af, at problemrepræsentationer kan anses som konstruerede. Det ontologiske udgangspunkt for socialkonstruktivismen er konstruktivistisk, hvor det centrale er hvordan et fænomen bliver skabt i den konkrete kontekst og ikke fænomenets essens i sig selv (Ekholm, 2014:48). Specialet fokuserer på denne måde på hvordan bortadoption som løsning bliver skabt i den konkrete kontekst, og dermed ikke på bortadoption som selvstændigt fænomen.

Socialkonstruktivisme kan ses som et standpunkt der ligger i grænseområdet mellem filosofi og samfundsvidenskab, og har gennem de sidste årtier opnået betydelig indflydelse (Collin, 2015:325). Diverse fænomener som vi betragter som uafhængigt eller naturligt eksisterende, er i virkeligheden kun er frembragt af og opretholdt gennem forskellige samfundsmæssige praksisser (Collin, 2015:325). Disse fænomener ville ikke kunne eksistere uafhængigt af en omfattende social aktivitet, som de er indlejret i (Collin,2015:325). Socialkonstruktivismen ønsker på denne måde at undersøge hvordan virkeligheden konstrueres socialt og diskursivt og fremstår i udgangspunktet som frigørende da det sætter spørgsmålstegn ved forhold der ellers fremstår som uundgåelige eller selvfølgelige i en konkret kontekst (Ekholm, 2014:151). Det er relevant i denne undersøgelse af diskurserne omkring udsatte familier deraf bortadoption, fordi man i WPR-tilgangen interesserer sig for den måde fænomenet bliver til og virker på i konkrete kontekster, og ikke deres naturlige måde at være på (Ekholm, 2014:48).

Socialkonstruktivismen afviser at nogle typer viden er mere privilegerede end andre, videnskab anses på denne måde som et system af viden med tilhørende sandheds markører, på samme måde som andre videns systemer (Ekholm, 2014:147). Samtidig stiller socialkonstruktivismen skarpt på hvordan magt etableres, udøves og forandres gennem sprog og tegn, hvilket indebærer at magten i udgangspunktet er immateriel (Ekholm, 2014:151). I Bacchis tilgang til socialkonstruktivisme

opfattes viden som konstrueret og WPR-tilgangen anser derfor, at mellem de forskellige konkurrerende konstruktioner af et "problem" der spiller regeringen en privilegeret rolle i deres konstruktion af problemet, på grund af, at deres forståelse af problemet, er formet gennem eksperter og forskning (Bacchi, 2009:33). Bacchi argumenterer derfor for at disse problemforståelser eksisterer i virkeligheden. Hun beskriver det således "these *versions of problems take on lives of their own. They exist in real*" (Bacchi, 2009:33). Måden en problematik, som for eksempel udsatte familier problematiseres på får derfor stor betydning for hvordan problemet håndteres i praksis og har dermed reelle konsekvenser for de individer der berøres heraf. Bacchi beskriver dette gennem "*lived effects*" der referer til den indvirkning problemrepræsentationen har på menneskers daglige liv og eksistens (Bacchi, 2009:70).

Makroorienterede analyser retter fokus mod institutioner og generelle diskursive formationer, og har en tendens til at se aktørerne som determinerede af diskurserne og konstruktionerne (Ekholm, 2014:151). Formålet med en socialkonstruktivistisk tilgang er på denne måde at klargøre at socialt autoritative videns former er kontingent, det vil sige at de kunne være anderledes (Collin, 2015:328). Det er på denne måde muligt at dekonstruere den eksisterende orden, eller i det mindste vise at den ikke er uomgængelig (Collin, 2015:328). Dette kan samtidig ses som en mulighed for at give samfundets medlemmer eller visse grupper inspiration til at ændre vedtagne sandheder omkring den samfundsmæssige virkelighed (Collin, 2015:329). Dette er også målet med WPR-tilgangen, netop at udfordre disse problemrepræsentationer der kan tænkes at, have skadelige effekter for nogle grupper i samfundet, ved på denne måde at foreslå at, problemer kunne tænkes på andre måder og derved reducere nogle af disse potentielt skadelige effekter (Bacchi, 2009:44).

Kapitel 4 Metode

I dette kapitel vil jeg redegøre for den metodiske tilgang der benyttes i specialet samt introducere de spørgsmål som Bacchi har formuleret i sin WPR-tilgang. Jeg vil derefter redegøre for hvad de enkelte spørgsmål indeholder og hvordan de benyttes til analysen. Til sidst vil dokumenterne der benyttes til analysen præsenteres og afslutningsvis vil jeg redegøre for de refleksioner jeg har haft undervejs i forhold til metode valg for projektet.

4.1. Metode og analysestrategi

Jeg er inspireret af Carol Bacchi og hendes problem spørgende paradigme der fokuserer på at undersøge problemrepræsentationerne i politiske forslag, og deraf de antagelser der findes om et givent problem. Ved at anvende Bacchi som teoretisk grundlag for analysen kan der på denne måde sættes spørgsmålstegn ved nogle af de antagelser der findes på området samt de løsninger der italesættes i forhold til problematikken vedrørende udsatte familier. Analysen kan på denne måde være med til at åbne op for en diskussion om hvordan vi tænker og taler om en given problemstilling, samt at hvordan noget fremstilles har betydning for hvorledes vi tænker om dette og dermed handler, specielt i lovmæssig forstand. Hvilket kan være positivt da det muliggør en kritisk refleksion over den praksis vi har på området for udsatte familier. Samtidig har WPR tilgangen et normativt udgangspunkt da den på forhånd antager at nogle problemrepræsentationer er til større fordel for nogle befolkningsgrupper på bekostning af andre (Bacchi, 2009:44). Bacchi er tydelig omkring at WPR-tilgangen tager "side" med dem der eventuelt er skadelidende i denne proces "*it's also takes the side of those who are harmed*" (Bacchi, 2009:44). Dette normative udgangspunkt kan dermed ses som begrænsende for metoden og på denne måde lede undersøgelsen i en bestemt retning.

WPR-tilgangen består af seks interrelaterede spørgsmål og indeholder en konkret fremgangsmåde der kan anvendes til den valgte problemstilling (Bacchi, 2009:2). Ifølge bacchi er det ikke altid er nødvendigt at benytte alle spørgsmålene i en given analyse (Bacchi, 2009:101). Relevansen af de forskellige spørgsmål afhænger af forskerens interessefelt samt problemformulering (Bacchi, 2009:101). I dette speciale vælger jeg at benytte Bacchis fem første spørgsmål i kronologisk rækkefølge da besvarelsen af spørgsmål 1 benyttes i næste spørgsmål og så videre. Specialet benytter dermed ikke spørgsmål seks, da dette ikke findes relevant for specialets problemformulering.

Analysen er således bygget op omkring Bacchis fem WPR-spørgsmål der gennem besvarelsen af disse kan være med til at afdække de diskurser der kommer til udtryk i dokumenterne vedrørende udsatte familier samt de eventuelle effekter det måtte have for denne målgruppe.

Jeg vil i det følgende introducere de spørgsmål som senere vil blive brugt i min analyse af aftaleteksten "Børnene Først" samt Mette Frederiksens Nytårstale fra 2020. Det skal her præciseres

at det er min forståelse og dermed oversættelse af Carol Bacchis spørgsmål der fremgår i dette afsnit.

1. Hvad repræsenteres som problemet i et specifikt politisk forslag?

Dette første WPR-spørgsmål anvendes til at besvare mit første arbejdsspørgsmål: *Hvad repræsenteres som problemet vedrørende udsatte familier i statsministerens nytårstale 2020 samt i aftaleteksten "Børnene Først"?*

Dette spørgsmål kan ses som en klarificerings øvelse og tager udgangspunkt i Bacchis forståelse af politiske forslag som problematiseringer, der på denne måde præsenterer bestemte "problemer" ved at foreslå en bestemt løsning (Bacchi, 2009:x). Argumentet er, at hvordan du tænker om noget, har indflydelse på hvad du vil gøre ved det. Dette WPR-spørgsmål fordrer at man arbejder baglæns og begynder med at se på løsningen, som i dette tilfælde er bortadoption, for derefter at afdække hvad problemet bliver præsenteret som (Bacchi, 2009:3). Spørgsmålet er på denne måde deskriptivt, da det beskriver de forandringsforslag der kan observeres i dokumenterne.

2. Hvilke antagelser eller præmisser ligger til grund for denne fremstilling

WPR-spørgsmål to tre samt fire anvendes til at besvare mit andet arbejdsspørgsmål der lyder: *Hvilke politiske problemforståelser ligger bag denne repræsentation af problemet?*

Dette spørgsmål undersøger hvilke antagelser og præmisser der tages for givet og dermed kommer til udtryk i problemrepræsentation som afklaret i spørgsmål 1. Antagelser refererer til den baggrundsviden der tages for givet, og som ligger til grund for forståelsen af problemrepræsentationen, og på denne måde muliggør forståelsen af problemet som meningsfyldt (Bacchi, 2009:5). Dette spørgsmål benytter sig af Foucaults arkæologiske diskursanalyse til at belyse hvordan mening skabes gennem diskurser (Bacchi, 2009:5). Bacchi benævner disse *Conceptual logics* hvorigennem der undersøges binære oppositioner, nøgle koncepter samt kategorier (Bacchi, 2009:7).

3. Hvordan er denne præsentation af problemet opstået?

Der er to indbyrdes forbundne perspektiver involveret i dette spørgsmål, den ene er refleksionen omkring den specifikke udvikling og deraf beslutninger som har bidraget til problemrepræsentation der fremkommer i det politiske forslag (Bacchi, 2009:10). Det andet perspektiv fokuserer på at

genkende konkurrerende problemrepræsentationer der eksisterer over tid og rum, hvilket betyder, at der altid er mulighed for at udviklingen kunne være anderledes (Bacchi, 2009:10). Til dette benytter Bacchi Foucaults genealogisk analyse til at destabilisere problemrepræsentationen, og dermed tydeliggøre hvordan skabelsen af problemet er blevet kreeret (Bacchi, 2009:11). Målet er at belyse de betingelser der tillader en specifik problemrepræsentation at blive skabt samt at overtage en dominerende rolle (Bacchi, 2009:11).

4. Hvad er udeladt som uproblematisk i denne repræsentation? Hvad bliver fortiet? Og kan problemet tænkes anderledes?

Spørgsmålet retter sig mod hvorledes en specifik problemrepræsentation medfører visse begrænsninger, da nogle forhold der ikke problematiseres. Dette benævner Bacchi *silences* og målet er derfor at bringe disse udeladte perspektiver i problemrepræsentationen op til refleksion og diskussion (Bacchi, 2009:13). Dette kan undersøges gennem inddragelse af besvarelsen i spørgsmål tre, som sætter fokus på konkurrerende problemrepræsentationer, og deraf hvilke af disse der ikke oplever institutionel godkendelse (Bacchi, 2009:14).

5. Hvilke effekter producerer denne repræsentation af problemet?

Dette femte WPR-spørgsmål anvendes til besvarelse af det tredje arbejdsspørgsmål der lyder: *Hvilke effekter producerer disse diskurser/problemrepræsentationer for målgruppen?*

Dette spørgsmål ser kritisk nærmere på hvilke effekter den givne problemrepræsentation har for målgruppen. Dette via tre interrelaterede spørgsmål der identificerer de diskursive effekter, subjektiverende effekter samt de levede effekter for målgruppen (Bacchi, 2009:16).

De diskursive effekter kan beskrives som de effekter der følger med begrænsningerne på hvad der kan tænkes og siges indenfor diskursen. Hvilket kan have betydning for hvilke sociale indsatser der anses som mulige (Bacchi, 2009:15).

De subjektiverende effekter omhandler de subjektpositioner der er tilgængelige for udsatte familier gennem den herskende diskurs. Individet bliver et subjekt af en specifik type gennem måden hvorpå politikker opstiller sociale relationer og dermed individets plads indenfor disse (Bacchi, 2009:16). Gennem dette sættes grupper af mennesker i modsætning til hinanden hvormed Foucaults begreb *dividing practices* tages i brug (Bacchi, 2009:17). Denne konstruktion af bestemte subjektpositioner har betydning for hvordan individet ser sig selv, samtidig med at indehavelsen af en bestemt social

position dermed kan gøre individet til målgruppe for en bestemt form for politisk styring (Bacchi,2009:16).

Konceptet levede effekter reflekterer over hvilke materielle effekter og eller konsekvenser diskursen/problemrepræsentationen kan have for målgruppen og deres daglige liv (Bacchi, 2009:17).

I Specialet vil der på denne måde blive benyttet spørgsmål et til fem fra Bacchis WPR-metode til besvarelse af de udformede arbejdsspørgsmål og dermed specialets problemformulering,

4.2. Valg af empiri

Specialet tager udgangspunkt i det politisk dokument “Børnene Først” samt Mette Frederiksens nytårstale (2020) og benytter sig derfor af dokumentanalyse som tilgang til projektet.

Dokumentanalyse vælges som tilgang da denne form kan være med til at afdække processer over en given tidsperiode samt identificere stabilitet eller forandring indenfor et givent område (Lynggaard, 2015:153). Materialet er udvalgt for at kunne besvare min problemformulering og er i tråd med Bacchis anbefalinger om tekst udvælgelse. Bacchi beskriver således at tekst udvælgelsen er forholdsvis åben, men at det anbefales at der tages udgangspunkt i et specifikt regeringsdokument eller et lovforslag. For at få det fulde billede af en problemrepræsentation kan det samtidigt være nødvendigt at inddrage relaterede regeringsrapporter og en del af mediedebatten (Bacchi, 2009:20). Jeg har valgt at tage udgangspunkt i ovennævnte dokumenter, hvor dokumentet “*Børnene Først*” er en indgået politisk aftale, som i år 2023 forventes at resultere i en ny *Barnets lov*. Aftaleteksten er indgået mellem ti partier i Folketinget og omhandler seks temaer, hvoraf jeg vælger at fokusere på de tre første afsnit der ses som relevante for at opnå indsigt i de politiske diskurser der aktuelt eksisterer på området.

I forhold til Bacchis anbefalinger om tekst udvælgelse findes det ofte nødvendigt at undersøge relaterede tekster som blandt andet kan bestå af “*ministerial pronouncements*” (Bacchi, 2009:20). Statsministerens nytårstale er en tradition der stammer tilbage fra 1940 og bliver transmitteret i både radio samt fjernsyn. Talen er typisk af konkret politisk karakter hvor der bliver set tilbage på årets største begivenheder, den aktuelle politiske situation samt lanceret større politiske planer for det kommende år (Regeringen, 2018).

Mette Frederiksens nytårstale (2020) er derfor medtaget da den kan ses som udgangspunktet for den efterfølgende debat og politisering af emnet udsatte børn og familier. Talen indeholder flere emner, men fokuserer hovedsageligt på udsatte børns opvækstvilkår i Danmark. Sideløbende med dette kan der peges på den status statsministerens nytårstale nyder i Danmark, som et talerør for den siddende regering, i forhold til nye politiske indsatsområder eller store reform udspil. Bo Lidegaard historiker samt chefredaktør på Politiken beskriver det således *“Nytårstalen er statsministerens årlige mulighed for at få befolkningen indstillet på det der kommer”* (Lidegaard, 2017). Nytårstalen ses dermed som essentiel da den kan opfattes som en magtfuld platform til at formidle politiske budskaber til befolkningen. Denne tilgang til nytårstalen som en formidling af nye reformer eller politiske forslag, kan også observeres fra andre nytårstaler som blandt andre Lars Løkke Rasmussens (V) nytårstale fra 2011, der bebudede en afskaffelse af efterlønnen, som senere materialiserede sig som lovgivning (Westerø, 2017).

4.3. Refleksion og etiske overvejelser

Forskning kan ifølge Sven Brinkmann (1975) anses som en værdiladet aktivitet og især den kvalitative forskning der ofte omhandler menneskers personlige liv og erfaringer og som via forskning på denne måde placerer personlige ytringer i det offentlige rum (Brinkmann, 2020:581). Netop dette har indgået en som del af mine overvejelser i forhold til hvordan projektet samt problemformuleringen skulle udformes. Muligheden for at lave kvalitative interviews med gruppen af udsatte forældre i forhold til at få bortadopteret sit barn, har for mit vedkommende fremstået som en stor udfordring, da det er et følsomt emne og dermed kunne sætte allerede sårbare forældre i en følelsesmæssig belastende situation. Samtidig med dette har jeg fravalgt interviews med myndigheds personer på området, da det ikke var myndighedsperspektivet der i første omgang vakte min interesse, men derimod den politiske vision om flere bortadoptioner hvilket kan opfattes som en magtfuld løsning over for en bestemt gruppe af mennesker i samfundet.

Bacchi beskriver hvorledes både emnet samt tekst udvælgelsen kan anses som fortolkende da det udvalgte emne dermed allerede indebærer et specielt interessefelt og at man derfor i processen skal reflektere over om hvorvidt denne interesse påvirker ens synspunkter omkring emnet (Bacchi, 2009:54). Min interesse for emnet kan på denne måde have baggrund i min uddannelse som socialrådgiver hvilket også kan have betydning for mit syn på problemstillingen og dermed mit valg af metode.

Jeg finder dermed at inspirationen fra Bacchi, kan være med til at belyse den politiske problemforståelse vedrørende gruppen af udsatte familier og dermed sætte spørgsmålstejn ved denne. Hvilket kan ” *give mulighed for at marginaliserede gruppers stemme bliver hørt i det offentlige rum* (Brinkmann, 2020:681) Dette er til dels også Bacchis ærinde da metoden som tidligere nævnt indtager et normativt udgangspunkt (Bacchi, 2009:44).

WPR- tilgangen kan på denne måde være med til at udfordre disse fikserede problemforståelser, ved kritisk at stille spørgsmål ved disse, hvilket også har været min hensigt med projektet, der begyndte med en undren over det politiske ønske om netop flere bortadoptioner af udsatte børn. Med Bacchis WPR-tilgang er det derfor muligt at udforske bortadoption som løsning for de mest udsatte familier, som dermed måske kunne ses anderledes, hvilket kunne have betydning for den gruppe der bliver påvirket heraf. Brinkmann beskriver at:

“med udgangspunkt i en socialfilosofisk etik kan samfundsvidenskabelig forskning anses som etisk begrundet, da den i sidste ende kan hjælpe mennesker og få fællesskabet til at ”blomstre” samt kunne bidrage til en forbedring af menneskers liv (Brinkmann, 2020:581).

Dette anses som en vigtig refleksion, da projektet jo omhandler politiske diskurser i relation til det sociale arbejde, hvor udgangspunktet er at hjælpe udsatte mennesker til et bedre liv. Jeg tænker derfor at Bacchis tilgang til analyse af socialpolitiske problematikker og hendes problem spørgende paradigme kan være med at belyse og tydeliggøre at hvordan vi tænker og taler om “noget” deraf politiske diskurser har indflydelse på hvilke løsninger vi ser som mulige.

Kapitel 5 Analyse

5.1. Arbejdsspørgsmål 1

Denne analysedel tager udgangspunkt i det første arbejdsspørgsmål:

Hvad repræsenteres som problemet vedrørende udsatte familier i statsministerens nytårstale 2020 samt i aftaleteksten “Børnene Først”?

I denne del af analysen vil jeg se nærmere på hvordan problemet vedrørende udsatte familier fremstilles og italesættes i de udvalgte dokumenter, og til besvarelsen af dette benyttes WPR metodens første spørgsmål: *Hvad præsenteres som “problemet” i en specifik tekst?* Analysen tager

på denne måde udgangspunkt i Mette Frederiksens nytårstale (2020) for derefter at behandle reformudspillet “Børnene Først”, begge dokumenter kan ses som en fælles politisk strategi for området, men jeg vælger alligevel at foretage en særskilt analyse af hvert dokument, da Mette Frederiksens nytårstale kan ses som det værdimæssige politiske grundlag for de mere konkrete forslag der fremkommer i reformudspillet “Børnene Først”.

Det første WPR-spørgsmål er en klarificerings øvelse af hvordan problemet fremstår/præsenteres deraf problemdiagnosen. Ifølge Bacchis tilgang retter det første spørgsmål sig mod at se på hvad der foreslås ændret i de udvalgte tekster. Der arbejdes på denne måde baglæns ved først at se på de løsninger der opridses i aftaleteksten og derefter hvad problemet antages at bestå i.

5.2. Mette Frederiksens nytårstale 2020

Mette Frederiksens nytårstale fra 2020 indeholder flere forskellige elementer, men jeg vil fokusere på afsnittet der berører udsatte børn og deres familier samt de løsningsforslag der lanceres i talen, da disse kan antages at ligge til grund for den senere politiske udvikling samt aftaleteksten “Børnene Først”.

I Mette Frederiksens nytårstale præsenteres løsningen for de mest udsatte børn således: *“Flere børn skal have et nyt hjem tidligere end i dag, derfor bør flere børn også bortadopteres”* (Frederiksen, 2020). Med denne udtalelse præsenterer Mette Frederiksen de forandrings mæssige tiltag der ifølge Bacchi anses som nødvendige for at løse problemet, vedrørende de mest udsatte børn og familier. Jeg vil derfor først belyse de forandrings mæssige tiltag der italesættes i talen og derefter se hvilke problemrepræsentationer vedrørende udsatte familier de udstiller.

Forslag til forandring

I sin tale kommer Mette Frederiksen med flere forslag til forandringer på området for udsatte børn. Dette vedrører blandt andet den forebyggende indsats der beskrives som ikke værende tilstrækkelig *“Nogle vil sige vi skal forebygge mere, hjælpe familierne. Det skal vi, men det vil ikke være nok”* Talen omhandler dermed et skifte væk fra den traditionelle tilgang på området hvor forebyggelse har stået centralt i bestræbelserne på at undgå anbringelse gennem at hjælpe udsatte familier med de udfordringer de har og dermed holde familien samlet. Videre beskrives det at *“vi må entydigt tage børnenes parti”* Denne udtalelse implicerer at den nuværende indsats på området ikke vægtlægger barnets perspektiv nok, hvilket må opfattes som værende i forhold til forældrene, hvorfor det

italesættes at *“vi må lægge berøringsangsten væk”*. Mette Frederiksens tale beskriver således hvordan der politisk ønskes nogle grundlæggende forandringer i måden vi tænker det sociale arbejde med de mest udsatte børn og familier. Dette gennem de perspektiver vi anlægger på anbringelse deraf samvær og kontakt til de biologiske forældre og hvordan vi opfatter at en anbringelse bør struktureres for at til gode se barnets bedste. Der italesætter på denne måde et opgør med den hidtidige tænkemåde, da det politisk antages, at denne udgør en barriere for at hjælpe de mest udsatte børn som dermed bliver skadelidende. Samtidig fremgår det af talen at flere børn skal have et nyt hjem og dette tidligere end i dag. I en opgørelse fra VIVE (2020) fremgår det at der pr. 31. december 2020 var 11.393 børn/unge anbragt uden for hjemmet. Dette udgør 1% af alle 0-17-årige i Danmark, hvoraf anbringelse uden samtykke er steget fra 14% i 2011 til 23% i 2020. Børn og unge anbringes i følge statistikken også markant tidligere i dag end før (VIVE, 2020).

Behovet for forandringer på området italesættes gennem flere forskellige problemrepræsentationer vedrørende udsatte familier hvoraf, der kan observeres to centrale temaer i talen dette gennem: udsatte børns familiebaggrund, samt udsatte børn i et ulighedsperspektiv.

Familiebaggrund

“vi formes af vores opvækst og vores familiebaggrund betyder meget for vores liv og fremtid”; de fleste nyfødte børn kommer til at klare sig godt, men det gælder ikke for alle. Der er et mønster for hvor godt vi klarer os i skolen, i vores arbejdsliv, ja endda hvor gamle vi kan forvente at blive, hvis børns opvækst stadig bestemmer deres fremtid, så er mønstret for stærkt” (Frederiksen, 2020).

I citaterne præsenterer Frederiksen således et syn på børn hvor forældrene og den familiemæssige baggrund har stor betydning for barnets senere udvikling i forhold til parametre som uddannelse, beskæftigelse og helbredsmæssige aspekter. Denne fremstilling afspejler den statistik og de data der findes på området for udsatte børn. Danmarks Statistik udgav i 2018 analysen *“Hvordan går det udsatte børn og unge?”* der overordnet konkludere, at tidligere udsatte børn klarer sig dårligere på stort set alle områder i forhold til jævnaldrende i ikke udsatte positioner (Brøndum, 2018:1). Forholdene der medtages i analysen, drejer sig blandt andet om indkomst, uddannelse, misbrug samt kriminalitet (Brøndum, 2018:6). Udsatte børn klarer sig dermed dårligere på udvalgte parametre end jævnaldrende hvilket kobles sammen med antagelserne om at børns opvækst i udsatte familier fører til udsatte voksne hvilket fremgår af citatet *“hvis børns opvækst bestemmer deres fremtid er mønstret for stærkt”*. Der italesættes på denne måde en sammenhæng mellem en

udsat familiebaggrund gennem citatet *“vi formes af vores opvækst”* som havende fremtidige negative følger og konsekvenser for barnet. Denne problemforståelse af udsatte børn som værende eksponeret for et mønster deraf en overførsel af sociale problemer gennem deres familie som havende konsekvenser for barnets senere udvikling, præsenterer på denne måde de politiske antagelser og problemforståelse af målgruppen.

Igennem citatet: *”når vi tager for meget hensyn til de voksne, så betyder det at der er børn i Danmark der vokser op med omsorgssvigt og vold”* præsenteres antagelser om at indsatsen for udsatte børn ikke varetager barnets tarv godt nok i forhold til forældrene. Italesættelsen problematiserer på denne måde både udformningen af den sociale indsats (indsatstrappen) samt synet på forældre som en ressource og en deltagende part i forhold til at løse eventuelle problemer i familien. Dette italesættes gennem citatet: *“i dag får nogle forældre for mange chancer”*. Fremstillingen af forældre som havende for mange chancer i det sociale system problematiserer dermed de juridiske rettigheder forældre har på området i følge loven, samt at når forældre får for mange chancer så har det konsekvenser for barnet, hvilket tydeliggøres gennem citatet: *“når en tolvårig bliver fjernet fra hjemmet ligger der ofte elve dårlige år bag”*. Denne problemrepræsentation af udsatte børn som værende udsat for en overførsel af sociale mønstre, gennem et system der giver forældre for mange chancer som dermed får konsekvenser for barnets videre udvikling som voksen med en dårligere levestandard leder dermed til endnu en problemrepræsentation. Hvor udsatte børn præsenteres som uretfærdigt for det enkelte barn der ikke kan realisere sit potentiale samt et problem på samfundsniveau da det er medskabende til opretholde en social ulighed.

Retfærdighed/Ulighed

“ikke retfærdigt, det kan vi ikke forsvare, et mere retfærdigt samfund starter med børnene” *“vi må entydigt tage børnenes parti”* (Frederiksen, 2020).

Gennem citatet *”ikke retfærdigt, det kan vi ikke forsvare, et mere retfærdigt samfund starter med børnene”* præsenteres udsatte børn som en uretfærdighed for det enkelte barn der gennem sin opvækst oplever omsorgssvigt og eller reducerede livsmuligheder som voksen, hvilket det understreges at vi som samfund og i fællesskab moralsk er forpligtet at gøre noget ved da det ikke kan *“forsvares”* at undlade at gøre noget ved det. Det italesættes derfor at *”et mere retfærdigt*

samfund starter med børnene”, hvilket sættes i sammenhæng med at udsatte børns opvækst opfattes som værende medskabende til at opretholde en social ulighed i samfundet. Dette da udsatte børns opvækst ikke giver dem samme udgangspunkt til at realisere det “gode liv”, gennem uddannelse eller beskæftigelse som deres jævnaldrende. Social ulighed vedrørende forskelle i levevilkår og deraf livschancer mellem individer og grupper i dette tilfælde gruppen af udsatte børn italesættes dermed som en grundlæggende uretfærdighed fællesskabet er forpligtet til at løse. Udsatte børn problematiseres på denne måde gennem perspektiver på social ulighed og uretfærdighed. Ønsket om social retfærdighed kan også genfindes i Socialdemokratiets partiprogram hvor det italesættes som en grundværdi for partiet og som den værdi der sætter den politiske retning for partiet (Socialdemokratiets partiprogram, 2017:9). De politiske visioner om samfundets udvikling deraf værdier om lighed og retfærdighed fremkommer på denne måde som en del af den politiske problematisering vedrørende udsatte familier.

Opsummering

Mette Frederiksens tale anno 2020 italesætter problemet med udsatte børn via forskellige problemrepræsentationer der er flettet ind i hinanden. Talen problematiserer udsatte børns familiebaggrund der ses som havende konsekvenser for barnets senere udvikling og voksenliv, dette i sammenhæng med levetid, beskæftigelse og uddannelse. Videre problematiseres den traditionelle tilgang til området deraf hvordan vi tænker anbringelse dette i relation til forældrene. Gennem disse problematiseringer ses udsatte børn som en uretfærdighed både for den enkelte men også på samfundsniveau, da det ses som medskabende til at opretholde social ulighed. Behovet for forandring finder på denne måde sin begrundelse i de politiske problemrepræsentationer om problemet udsatte familier og en sammenfattende problemrepræsentation i denne tale kan dermed beskrives som værende:

Udsathed i barndommen fører til reducerede muligheder i voksenlivet, hvilket det traditionelle forældre syn er med til at forstærke, hvilket er uretfærdigt for den enkelte samt medskabende til at opretholde social ulighed på samfundsniveau.

5.3. Aftaleteksten “Børnene Først”

Aftaleteksten “Børnene Først” er et stort katalog med flere forskellige tiltag på området for udsatte børn/familier, hvor jeg vælger at fokusere på de tre første afsnit der berører emnerne “*Bedre og*

tidligere indsats for udsatte børn og familier”, “Færre skift og mere stabilitet” samt “barnets lov - flere rettigheder til børnene” (Social og Ældreministeriet, 2021:1-13).

Dokumentets indledes ved overskriften “Børnene Først” hvoraf den første sætning lyder “*alle børn har ret til en god start*” der kan på denne måde udledes et overordnet tema vedrørende udsatte børn i forhold til rettigheder. Dette rettighedsperspektiv bliver sat i forhold til de emner dokumentet berører deraf forebyggelse/indsatser dette i relation forældrene og barnets tarv. Behovet for disse forandringer italesættes som en nødvendighed for at opnå at det enkelte barn får “*en tryk start, deraf en kærlig familie der på denne måde får den hjælp de har brug for hvilket samtidig, er godt for samfundet*” (Social og Ældreministeriet, 2021:1). På denne baggrund formuleres løsningen for de mest udsatte børn hvor “*flere skal have et nyt hjem og eller bortadopteres*” (Social og Ældreministeriet, 2021:2). Analysen indledes gennem en beskrivelse af de initiativer der foreslås i reformudspillet for derefter at belyse de problemrepræsentationer vedrørende udsatte børn/familier som de fremstiller.

Tiltag i forhold til bedre og tidligere indsats for udsatte børn og familier

“ indsatsen til børn i meget udsatte familier skal starte langt tidligere. Allerede under graviditeten kan det sundheds og socialfaglige personale ofte identificere hvilke forældre der vil få vanskeligt ved at drage omsorg for deres nyfødte barn ” (Social og Ældre Ministeriet, 2021.4).

“Nogle kommuner ser en anbringelse som sidste udvej og et tiltag der først tages i brug når alle andre muligheder er udtømte, dette ved indsatstrappen. Aftalepartierne er enige om at udsatte børn skal have den rette hjælp fra start, og at en anbringelse for nogle børn kan være den nødvendige indsats ” (Social og Ældreministeriet, 2021:4).

Forslagene beskriver på denne måde hvordan den forebyggende indsats for de mest udsatte børn skal starte endnu tidligere end på nuværende tidspunkt. Samtidig beskrives anbringelse som den rette og nødvendige indsats for nogle af de mest udsatte børn og at forebyggelse i familien dermed ikke skal ses som den eneste mulighed.

Færre skift og mere stabilitet

Aftalepartierne ønsker at sikre en mere stabil opvækst med færre skift. Dette beskrives med ord som *kontinuitet, børn skal ikke være kasterbolde, fast base, trygge relationer samt muligheden til at slå rod* (Social og Ældre Ministeriet, 2021:6).

“Der gives mulighed for at træffe afgørelse om bortadoption før fødsel, så barnet straks ved fødslen kan komme med sin adoptivfamilie hjem uden først at skulle anbringes i en midlertidig plejefamilie” (Social og Ældreministeriet, 2021:6).

“De børn der også i dag ville blive anbragt eller adopteret som spædbørn skal beskyttes bedre ved at sikre at adoption og anbringelse kan forberedes under graviditeten og iværksættes allerede fra fødslen” (Social og Ældreministeriet, 2021:6).

“Afhensyn til barnets bedste forpligtes kommunerne til derfor altid at overveje bortadoption af nyfødte der anbringes ved fødslen, samt adoption af kommende søskende til børn der allerede er anbragt” (Social og Ældre Ministeriet, 2021:6).

“ en styrket vejledning og rådgivning af kommunerne, hvor adoption uden samtykke overvejes. Der gives mulighed for at pålægge kommunerne generel rådgivning om adoption, så kommunens viden om adoption skærpes i de tilfælde hvor adoption er den rigtige hjælp for barnet. Dette skal sikre en ensartet behandling uanset hvor i landet barnet bor” (Social og Ældreministeriet, 2021:7).

Forslagene beskriver hvordan børn skal skånes for unødvendige skift da dette ikke anses at være til barnets bedste, hvilket dermed tager udgangspunkt i en specifik forståelse af kontinuitetsbegrebet.

Børns juridiske rettigheder

Der ønskes en skærpelse af børns rettigheder hvilket inkluderer:

“selvstændig partsstatus fra 10 år, “en klar ret til at bede om anbringelse”, “ret til at klage over hjemgivelse til forældrene”, “samt ret til at anmode om en permanent anbringelse”, “retten til at sige nej til samvær med biologiske forældre” (Social og Ældre Ministeriet, 2021:11).

Disse initiativer skal stadfæste et tidssvarende børnesyn, der både i lovgivning og praksis sikrer at børn ses i deres egen ret, også i forhold til forældrene og deraf får flere egne rettigheder samt at barnets stemme får større betydning i sagsbehandlingen (Social og Ældre Ministeriet, 2021:9).

Dokumentet udgør således en større mængde af tiltag deraf forandringer på området for udsatte familier der retter sig mod forebyggelse/indsatser dette i relation til familien samt en skærpelse af børns juridiske rettigheder i forhold til forældrene. Intentionen med reformudspillet formuleres således:

“at sikre barnet en både tidlig og tilstrækkelig indsats, og vægte barnets tarv over hensynet til forældrene”. Det skal indskærpes. Derfor vil parterne tydeliggøre i lovgivningen, at en anbringelse for nogle børn kan være den nødvendige indsats til at forebygge mistrivsel, og at en anbringelse dermed kan være den rigtige indsats (Social og Ældreministeriet, 2021:4).

Behovet for disse forandringer med endnu tidligere indsats deraf anbringelse og muligheden for bortadoption, kan ses i sammenhæng med forskning på området, heriblandt rapporten *“Adoption som indsats” (2007)* som beskrevet i kapitel to, der sammenholder adoptivbørns udvikling med midlertidigt anbragte og eller hjemgivne børns udvikling (Christoffersen et al 2007:7).

Dokumentet retter sig således mod målgruppen af udsatte familier og problemet skitseres ifølge Bacchi via de løsninger der bliver fremsat, som dermed anses som nødvendige for at løse problematikken (Bacchi, 2009:x).

Som tidligere nævnt skal problemrepræsentationen ifølge Bacchi ses som værende mere omfattende end dette, da problemrepræsentationerne kan ses (*Nestet*) flettet ind i hinanden (Bacchi, 2009:4).

Bacchi udtrykker dette således: *“hence, there might well be more than one problem presentation within them”* (Bacchi, 2009:4).

Forebyggelse/indsatser

I forhold til initiativerne omkring forebyggelse i familien kan der således ses en problemrepræsentation flettet ind i problemrepræsentationen omkring udsatte børn. Dette gennem citatet: *“give den rigtige indsats fra start, det gør vi ikke hvis vi begynder nederst på indsatsstrappen”* Det er derfor relevant at undersøge hvad problemet er i forhold til forebyggelse via indsatsstrappen i udsatte familier. I dokumentet beskrives:

“Aftalepartierne konstaterer at kommunerne de sidste år har haft stort fokus på den forebyggende hjælp, således er kommunernes forebyggende hjælp til børn mellem 0-22 år steget med en tredjedel fra 2013-2019. Vi skal fortsat sætte ind med en tidlig og forebyggende indsats til familien, men forebyggelse ikke kan stå alene og flere af de mest udsatte børn skal have et nyt hjem” (Social og Ældreministeriet, 2021:2).

Der ses på denne måde en sammenhæng mellem forebyggelse via indsatsstrappen og konceptet om den tidlige forebyggende indsats, der tilsiger at der altid skal sættes ind med en indsats på det trin på

indsatstrappen, der bedst matcher barnet og familien (Socialstyrelsen, 2020). Indsatstrappen som forebyggende tilgang i udsatte familier problematiseres på denne måde ved at indsatsen tager udgangspunkt i at afdække ressourcer deraf støttebehov i familien som helhed, og derfor ikke ser anbringelse som første tiltag. Denne tilgang problematiseres yderligere og det beskrives videre at: *“at nogle kommuner ser en anbringelse som absolut sidste udvej og et tiltag der først tages i brug når alle andre muligheder er udtømte”* (Social og Ældreministeriet, 2021:4). Dermed problematiseres kommunerne for at være for tilbageholdende med at benytte de muligheder der allerede findes i lov værket til både anbringelse samt bortadoption uden samtykke. Hvilket også kommer til udtryk i en undersøgelse fra Ankestyrelsen i 2011 som nævnt i kapitel to (Ankestyrelsen, 2011). Reformen ønsker dermed at forandre denne holdning hvilket beskrives gennem citatet: *”mulighed for at pålægge kommunerne generel rådgivning om adoption, så kommunens viden om adoption skærpes i de tilfælde hvor adoption er den rigtige hjælp for barnet* (Social og Ældreministeriet, 2021:7).

Gennem citaterne problematiseres dermed den forebyggende indsats for udsatte børn gennem beskrivelsen at: *”i dag hjælpes der for sent og for dårligt”* (Social og Ældreministeriet, 2021:2). Den forebyggende indsats via insatstrappen i familien samt kommunernes manglende vilje til at benytte nuværende lovgivning udgør på denne måde en problemrepræsentation i forhold til de mest udsatte børn/familier.

Udsatte forældre

Denne problematisering af den forebyggende indsats i familien italesættes yderligere gennem formuleringen om at *“ vægte barnets tarv over hensynet til forældrene, hvilket skal indskærpes ”* (Social og Ældreministeriet,2021:4). Den forebyggende indsats problematiseres dermed for ikke at tage hensyn til barnets tarv i forhold til forældrene, hvilket derfor skal forandres. Der kan dermed ses en problemrepræsentation vedrørende udsatte familier og forebyggelse, dette i forhold til forældrene. Dette tydeliggøres gennem citatet: *”de forældre der kan spille en god rolle i barnets liv skal have støtte til det”* (Social og Ældreministeriet, 2021:4), samt fra Mette Frederiksens nytårstale hvor det italesættes at: *“nogle forældre får for mange chancer”* (Frederiksen, 2020).

Der ses på denne måde en sammenhæng mellem forebyggelse i familien i relation til om forældrene vurderes som havende en positiv eller negativ rolle i relation til barnets udvikling hvilket får

konsekvenser for om de skal have støtte og hjælp til at udvikle forældreevnen eller ikke. Udsatte børn problematiseres dermed i relation til forældrene hvor det vurderes at ikke alle forældre kan indtage denne positive rolle i relation til barnet, hvilket bevirker at nogle forældre dermed ikke skal støttes i rollen som forældre. Dette beskrives gennem citatet: ” *Allerede under graviditeten kan det sundheds og socialfaglige personale ofte identificere hvilke forældre der vil få vanskelig ved at drage omsorg for deres nyfødte barn* ” (Social og Ældre Ministeriet, 2021:4). Gennem disse problematiseringer vedrørende nogle forældres manglende evne til at spille en god rolle i barnets liv problematiseres den forebyggende indsats dermed for at give disse forældrene for mange chancer. Denne problematisering vedrørende at nogle forældre antages at have så svært ved at klare forælderrollen selv med støtte og hjælp, og deraf får for mange chancer, sættes dermed i forbindelse med den ønskede løsning hvor flere udsatte børn skal have et nyt hjem/bortadopteres. Der kan dermed ses endnu en problemrepræsentation vedrørende udsatte børn i forhold til deres forældre hvor nogle forældre problematiseres gennem deres manglende evne til at spille en god rolle i barnets liv, selv med hjælp og støtte til dette.

Dermed skal det også undersøges hvor problemet ligger i forhold til forældrene. Det beskrives at “ *udsathed skal ikke gå i arv, og vi vil sikre at færre udsatte børn bliver udsatte voksne* ” (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Problemrepræsentationen omkring forældrene bliver dermed en problematisering af social arv som antyder en overførsel af sociale problemer fra forældre til børn hvilket igen har betydning for barnets senere udvikling samt voksenliv. På denne baggrund kan det føjes til problemrepræsentationen: at udsatte børn hjælpes for sent, ikke får den rette indsats, da forældrenes rettigheder vægtes for meget i forhold til barnet, hvilket har konsekvenser for barnets senere udvikling, gennem den sociale arv der overføres.

Rettigheder

Der kan dermed ses en problematisering vedrørende børns manglende rettigheder hvilket sættes i relation til barnets tarv. Begrebet barnets tarv og eller barnets bedste er allerede en del af servicelovens kapitel 11 hvor det i paragraf 46§ beskrives at:

“støtten skal til ydes med henblik på at sikre barnets bedste og har til formål at sikre kontinuitet i opvæksten” (JF 46§ Serviceloven).

Der findes ikke en direkte definition af barnets bedste, men begrebet sætter gennem lovgivningen nogle rammer omkring børns opvækstbetingelser som dermed anses at være grundlæggende for

barnets udvikling og deraf barnets bedste. Kontinuitet og stabilitet gennem opvæksten italesættes gennem dokumentet som en grundlæggende faktor og forståelse af barnets bedste, hvilket fremkommer gennem citatet:

*“Aftalepartierne er enige om at anbragte børn har brug for kontinuitet og tryghed i opvæksten”,
”derfor er aftalepartierne enige om en række initiativer, der skal værne barnet mod unødige skift
der ikke er til barnets bedste”* (Social og Ældreministeriet, 2021:6).

Udsatte børns manglende stabilitet og kontinuitet i opvæksten i relation til barnets tarv, er medvirkende til at skabe en forståelse af at børns rettigheder derfor skal styrkes. Barnets rettigheder til kontinuitet og stabilitet skal således styrkes for at sikre barnets bedste hvilket italesættes gennem at: *børn har ret til kontinuitet*” (Social og Ældreministeriet, 2021:7). Barnets ret til kontinuitet forstået som en del af barnets bedste sættes samtidig i forbindelse med forældrene, hvorfor det italesættes at *“det skal indskærpes at vægte barnets tarv over hensynet til forældrene”* (Social og Ældreministeriet, 2021:4). Fremstillingen af udsatte børn som havende for få rettigheder italesættes på denne måde både som et problem i forhold til barnets tarv samt i forhold til forældrene hvilket reformen dermed vil forandre gennem de løsninger der skitseres.

5.4. Delkonklusion 1

Den første delanalyse undersøger det første arbejdsspørgsmål: *Hvad repræsenteres som problemet vedrørende udsatte familier i statsministerens nytårstale 2020 samt i aftaleteksten “Børnene Først”?* Analysen besvares gennem brug af WPR- tilgangens første spørgsmål der har til formål at identificere problemrepræsentationerne i et specifikt politisk forslag.

Der kan ses flere problemrepræsentationer i dokumenterne der samtidig indeholder mange antagelser om udsatte familier, der går gennem problematiseringer af den forebyggende indsats, barnets biologiske forældre deraf social arv samt barnets manglende rettigheder i relation til barnets tarv. Denne problemrepræsentation af udsatte børn som værende udsat for en alt for sen indsats fra systemets side gennem den nuværende indsat på området (indsatstrappen) er dermed medvirkende til at skabe en forståelse af at hensynet til forældrene rettigheder vægtes for meget i forhold til barnet, hvilket skaber et behov for at skærpe barnets rettigheder. Samtidig problematiseres udsathed i barndommen gennem perspektivers på social arv som fra politisk hold antages at være definerende for barnets senere liv hvilket fremstilles som værende medskabende til at opretholde den sociale ulighed i samfundet.

Problemrepræsentationen i dokumenterne kan derfor udtrykkes således:

“Udsatte børn får ikke den rette hjælp, da biologiske forældres rettigheder vægtes for meget i forhold til barnet, hvilket har konsekvenser for barnets tarv samt leder til reducerede livsmuligheder”

5.5. Arbejdsspørgsmål 2

Hvilke politiske problemforståelser ligger bag denne repræsentation af problemet?

For at besvare dette arbejdsspørgsmål benyttes WPR- spørgsmål to til fire. Denne del af analysen undersøger hvor de politiske problemrepræsentationer afdækket i spørgsmål et stammer fra, samt hvordan disse er opstået. Den sidste del beskæftiger sig med hvad der gennem denne fremstilling af problemet udlades eller forties i denne repræsentation af problemet.

Dette WPR-spørgsmål tager udgangspunkt i hvilke antagelser og præmisser der tages for givet, og dermed fremkommer i problemrepræsentation. Spørgsmålet tager udgangspunkt i Foucaults arkæologiske diskursanalyse og sigter på at afdække de antagede tanker der ligger bag specifikke problemrepræsentationer (Bacchi, 2009:5).

I denne analysedel foretages dermed en diskursanalyse gennem først at identificere de binære oppositioner, nøgle koncepter samt kategoriseringer der findes i problemrepræsentationen for derefter at belyse hvordan de kreeres som meningsfulde i forhold til udsatte familier.

Binære oppositioner

Bacchi argumenterer for at en god del af den offentlige debat består af binære oppositioner, altså et par beslægtede termer eller begreber, der har modsat betydning og forstås i forhold til hinanden og hvor den ene af de to modsætninger typisk påtager sig en dominansrolle over for den anden (Bacchi, 2009:7).

I dokumenterne problematiseres udsatte familier gennem italesættelsen *“udsathed skal ikke gå i arv, og vi vil sikre at færre udsatte børn bliver udsatte voksne”* (Social og Ældreministeriet, 2021:1).

Der opstilles på denne måde et modsætningsforhold i gruppen af familier hvor udsatte familier fremstilles som manglende visse karakteristika/ressourcer i forhold at sikre at deres børn ikke bliver udsatte som voksne hvilket dermed står i modsætning til andre *“almindelige”* familier. Denne

fremstilling af modsætninger mellem familier generelt kontra udsatte familier er dermed med til at skabe problematiseringen vedrørende udsatte familier. Udsatte familier fremstilles på denne måde gennem en bestemt forståelse vedrørende denne gruppe, hvor det italesættes “*at kommunernes forebyggende hjælp til børn mellem 0-22 år er steget med en tredjedel fra 2013-2019, og at det betaler sig at investere i mennesker*” (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Udsatte familier fremstilles på denne måde gennem økonomiske betragtninger deraf omkostninger samt i et individuelt ressourceperspektiv hvor visse faktorer/karakteristika adskiller dem fra andre familier.

Almindelige familier	Udsatte familier
Tryk og kærlig familie	Omsorgssvigt, misbrug, vold
Ressourcer, uddannelse, beskæftigelse, økonomi	Problemer, støttebehov, forebyggende indsatser, mangel på ressourcer
Samfunds gevinst, produktivitet	Samfunds omkostning, mindre produktivitet

(Kilde: Social og Ældreministeriet, 2021:1-3).

I dokumenterne problematiseres endvidere nogle udsatte forældre, i højere grad end andre udsatte forældre. De forældre der får anbragt deres barn og kan spille “*en god rolle i barnets liv*” skal have støtte til dette (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Denne gruppe af udsatte forældre opfattes dermed mere positivt og skal derfor også have støtte og vejledning til at blive bedre forældre. Dette står i modsætning til de forældre der antages “*ikke at kunne spille en god rolle i barnets liv*” som dermed tilhører gruppen af udsatte forældre der “*får for mange chancer*” (Social og Ældreministeriet, 2021:1). Der opstilles på denne måde en modsætningsforhold i gruppen af udsatte forældre, hvoraf nogle udsatte forældre opfattes mere positivt og som havende udviklingspotentiale, og eller vilje til forandring, hvor andre udsatte forældre, opfattes mere negativt ved netop manglen på samme. Udsatte forældre der antages ikke at have dette potentiale udgør dermed en specifik gruppe inden for gruppen af udsatte familier, og lovgivningen bliver således også rettet mod disse. Denne specifikke gruppe af udsatte forældre ekskluderes således for visse muligheder til hjælp og støtte i forhold til andre udsatte forældre og er dermed målgruppe for afgørelse om bortadoption før fødsel. Denne opstilling af modsætninger mellem “gode” og “dårlige” forældre, hvor nogle kan spille en god rolle kontra dem der ikke kan, er på denne måde med til give mening til problematiseringen vedrørende udsatte familier, denne tænkemåde kommer også til udtryk gennem

citater: “Alle forældre elsker deres børn, men ikke alle forældre er i stand til at give deres børn den tryghed og basale omsorg som deres børn har brug for” (Social og Ældreministeriet, 2021:2).

“Gode” og “dårlige” forældre italesættes på denne måde gennem forskellige udsagn, der er med til at fremme en specifik forståelse af hvorfor nogle af de mest udsatte børn skal have et nyt hjem/bortadopteres.

Gode forældre	Dårlige forældre
Forældre der med den rette støtte og vejledning kan blive i stand til at varetage omsorgen for deres børn	Forældre der ikke selv har gode rollemodeller at spejle sig i, særligt de forældre der selv har været anbragt
Forældre der kan spille en god rolle i forhold til barnet	Forældre der ikke kan spille en god rolle i barnets liv
Tryghed, basal omsorg, kærlighed	Begrænset omsorgsevne, manglende forældrekompetencer

(Kilde: Social og Ældreministeriet, 2021:1-5).

Nøglekoncepter

Bacchi anser at politik er fyldt med nøgle koncepter hvilket kan ses en slags mærkat, et koncept, der er forholdsvis abstrakt og relativt åben, nøglekoncepter kan derfor meningsfyldes i forhold til forskellige politiske visioner. Bacchi beskriver det således:

“Concepts are abstract labels that are relatively open. Hence, they are hotly contested. People fill them with different meanings, and disputes over the meaning of key concepts are related to competing political visions” (Bacchi, 2009:8).

Social arv

Et af koncepterne der kommer til udtryk i dokumenterne er begrebet *social arv* der bliver italesat som en given risikofaktor i forhold til udsatte familier “*udsathed skal ikke gå i arv, og vi vil sikre at udsatte børn ikke bliver udsatte voksne*” Social arv anvendes dermed til at skabe en forståelse af, at udsatte børn er i risiko for at overtage deres biologiske forældres sociale problemer og det konstrueres dermed som både et problem for det enkelte barn der eksponeres for dette gennem sine biologiske forældre, men samtidig også som en faktor der kan være socialt ulighedsskabende på

samfundsniveau. Konceptet social arv anvendes dermed til politisk at menings fylde og skabe forståelse for, at anbringelse/bortadoption kan være den bedste forebyggelse for de mest udsatte børn.

Social ulighed

I forbindelse med social arv indgår *social ulighed* som et koncept der er ses forbundet med udsatte familier. Social ulighed som koncept konstruerer en forståelse af, at udsatte børn gennem deres opvækst ikke opnår samme muligheder som for uddannelse deraf beskæftigelse som deres jævnaldrende hvilket er med til at opretholde en social ulighed på samfundsniveau, hvilket man fra politisk side ønsker at bekæmpe. Dette gennem formuleringerne:

“ Vi formes af vores opvækst og vores familie baggrund betyder meget for vores liv og fremtid, der er et mønster for hvor godt vi klarer os i skolen, i vores arbejdsliv, ja endda hvor gamle vi kan forvente at blive, hvis børns opvækst bestemmer deres fremtid er mønstret for stærkt ” (Frederiksen, 2020).

Der bliver på denne måde i dokumenterne ikke sat spørgsmål ved nøglekoncepterne social arv og eller den sociale ulighed det antages at opretholde, og begreberne menings fyldes dermed ud fra en bestemt politisk forståelse, selvom det er begreber der hersker stor uenighed om og derfor ellers er meget omdiskuteret blandt forskere på området.

Rettigheder

Et andet koncept der kommer til udtryk i dokumenterne, er rettigheder, hvor en styrkelse af børns rettigheder i forhold til deres forældre konstruerer en forståelse af et moderne og tidssvarende børnesyn der sikrer *“at børn ses i deres egen ret”* og deraf får egne rettigheder i forhold til forældrene. Børns rettigheder som koncept tillægges en positiv betydning specielt i forhold til målgruppen af de mest udsatte børn hvor det beskrives at:

“aftalepartierne vil give alle børn ret til at vokse op i en tryk og kærlig familie”, “børn har ret til at bede om en anbringelse”, “børn har ret til at klage over hjemgivelse”, “børn har ret til at anmode om en permanent anbringelse samt ret til at sige nej til samvær” (Social og Ældreministeriet, 2021:10).

Flere rettigheder til børn og deraf en indskrænkning af forældrenes rettigheder konstruerer dermed en forståelse af, at den generelle samfundsudvikling i forhold til individuelle rettigheder også omfatter børn. Børn som medborgere med individuelle rettigheder konstrueres dermed som en naturlig udvikling af samfundet, hvilket Mette Frederiksen understreger i sin nytårstale gennem citatet: *”nu skal vi skrive næste kapitel i børnenes Danmarkshistorie”* (Frederiksen, 2020). Forældres rettigheder italesættes og konstrueres dermed som mere negativt, dette gennem udsagn som *“nogle forældre får for mange chancer”, “vi skal vægte barnets tarv over hensynet til forældrene”* (Social og Ældre ministeriet, 2021:4). Der opstilles på denne måde et modsætningsforhold mellem forældrenes rettigheder i forhold til deres børn, deraf børns manglende rettigheder, hvor en udvidelse af børns rettigheder i forhold til deres forældre, konstrueres som et tidssvarende børnesyn og en forudsætning for at løse problematikken med udsatte børn og dermed opnå målsætningen om færre udsatte børn i fremtiden. Konceptet børns rettigheder meningsfyldes på denne måde politisk gennem forståelsen af, at en skærpelse af børns individuelle rettigheder i forhold til forældrene, skal ses som en naturlig udvikling i forståelsen af barnet som et selvstændigt individ og dermed medborger på linje med andre borgere i samfundet.

Barnets tarv

Barnets tarv eller barnets bedste som koncept er med til at skabe en forståelse af, at bestemte opvækstvilkår ses som essentielle i forståelsen af hvordan man tilgodeser barnets tarv bedst. Der forefindes ikke en entydig definition af begrebet, men begrebet barnets bedste/tarv er en del af dansk lovgivning og i overensstemmelse med FN's børnekonvention artikel 3 stk.1 hvor det anføres at:

“i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, så skal barnets tarv komme i første række” (BKI nr.6 af 16/01/1992).

Barnets tarv bliver italesat gennem begreber som kontinuitet og stabilitet der på denne måde skaber en forståelse af disse specifikke opvækstvilkår opfattes som grundlæggende i forståelsen af barnets tarv. Barnets tarv formidlet gennem retten til kontinuitet og stabilitet i opvæksten konstrueres på denne måde som positivt for barnet *“der får ret til stabilitet, en fast base, og trygge varige relationer”* (Social og Ældreministeriet, 2021:6). Denne vægtning af netop stabilitet og kontinuitet som grundlæggende for barnets tarv står i modsætning til forældrenes rettigheder hvilket kommer til

udtryk gennem citatet: ”og vægte barnet tarv over hensynet til forældrene” (Social og Ældre ministeriet, 2021:4). Begrebet menings fyldes politisk gennem dette modsætningsforhold hvor barnets tarv står i forhold til hensynet til forældrene hvilket dermed opfattes som negativt for barnets tarv.

Nøglekoncepter	Beskrivelse	Betydning
Social arv	Overførsel af sociale problemer fra forældre til børn	Kan medføre at udsatte børn bliver udsatte voksne
Social ulighed	Udsatte børn har lavere uddannelsesniveaue deraf lavere beskæftigelse samt flere helbredsproblematikker	Kan være medskabende til at opretholde social ulighed på samfundsniveau
Rettigheder	Flere egne rettigheder til børn i giver et mere tidssvarende børnesyn, der ser barnet som en egen aktør	Medfører at børn ses som medborgere, og som selvstændige individer med i egen ret. Større retssikkerhed for barnet
Barnets tarv/bedste	Ret til stabilitet, kontinuitet, færre skift, tryk base, børn skal ikke være kastebolde	Medfører at anbragte børn får en langt mere stabil opvækst i trykke rammer hvor de kan slå rod, og vokse som mennesker

(Kilde: Social og Ældreministeriet, 2021)

Kategorier

Bacchi beskriver hvorledes konstruktionen af bestemte kategorier af mennesker er med til at give en speciel mening til problempræsentationen og at disse derfor skal undersøges nærmere og ikke tages for givet (Bacchi, 2009:9).

“The creation of people categories has significant effects for the ways in which governing takes place, and for how people come to think about themselves and about others” (Bacchi, 2009:9).

I dette speciale kan udsatte familier forstås som en konstrueret kategori, hvilket har indflydelse på hvorledes problemet præsenteres i de udvalgte dokumenter. Bacchi beskriver hvorledes sådanne

kategorier konstrueres gennem forskellige teknikker som for eksempel data og statistik, der kan belyse og give information om specifikke grupper i samfundet (Bacchi, 2009:9).

Denne konstruktion af udsatte familier som en særlig kategori i samfundet kan føres helt tilbage til de første børnelove fra 1900- tallet der inkluderede særlige forordninger for både børn og deres forældre som beskrevet i kapitel to. Udsatte familier som kategori har på denne måde gennem tiden adskilt sig fra andre familier gennem afvigelse fra gældende normer i samfundet dette gennem parametre som for eksempel selvforsørgelse, forældreevne, opdragelsesformer samt ægteskabelig status. For nærværende giver undersøgelser og indsamlet data deraf statistik omkring socioøkonomiske forhold som indtægt, uddannelse samt beskæftigelse viden om gruppen af udsatte familier. Forskning og undersøgelser baseret på disse målbare faktorer opgør for eksempel hvor mange udsatte forældre der er uden for arbejdsmarkedet og eller uden uddannelse. Viden baseret på statistikker om levevis og socioøkonomiske forhold i gruppen er på denne måde medskabende til at konstruere en specifik kategori af mennesker der indehaver og eller mangler nogle specifikke karakteristika. Antagelserne om udsatte familier i de udvalgte dokumenter handler blandt andet om at børn af udsatte forældre ikke klarer sig lige så godt som deres jævnaldrende når det kommer til uddannelse, beskæftigelse og eller vedrørende helbredsmæssige faktorer, hvilket påvirker dem ind i voksenlivet og dermed er medskabende til at udsatte børn bliver udsatte voksne. Udsatte familier antages på denne måde at udgøre en problemstilling på samfundsniveau, da de er medskabende til at opretholde en social ulighed. Dette gør dem til målgruppe for en den disciplinerende magt form der gennem overvågning og normaliserings teknikker skal medvirke til at skabe nyttige og kapable subjekter i samfundet (Bacchi, 2009:27).

Etableringen af udsatte familier som en specifik kategori der adskiller sig fra andre familier, er således med til at underbygge problemrepræsentationen i dokumenterne. Antagelserne om at udsathed går i arv kan betragtes som en diskurs der er medskabende til at dokumenterne problematiserer kategorien af udsatte familier. Når Mette Frederiksen i sin Nytårstale beskriver at *“der er et mønster for hvor godt vi klarer os i skolen, i vores arbejdsliv ja endda hvor gamle vi kan forvente at blive”* (Frederiksen, 2020) henviser hun på denne måde til viden og dermed statistik på området. Flere undersøgelser fra Danmarks statistik (2018) beskriver denne tendens *” udsatte børn og unge klarer sig markant dårligere end andre som voksne”* (Brøndum 2018:1). Rapporten beskriver således at halvdelen af tidligere udsatte børn ikke har højere uddannelsesniveau end grundskole, 9% har modtaget behandling for enten stof eller alkoholmisbrug, samt at udsatte børn

har en lavere gennemsnitsindtægt livet igennem i forhold til gruppen af ikke udsatte børn (Brøndum, 2018:34). Rapporten beskriver på denne måde tendenser hvor udviklingen vedrørende kategorien af udsatte familier og deres børn, ikke ser ud bryde det sociale mønster (arv) som ellers er den politiske målsætning, hvormed de underlægges en bestemt form for styring.

I denne kategori af udsatte familier kan det derfor antages at individerne ikke behersker den form for selvregulering og dermed lever op til de normer, der gennem forskning og eksperter er blevet etablerede som ønskværdige. Rapporter som ovennævnte fra Danmarks statistik bekræfter denne fremstilling af udsatte forældre, der fremstilles som medskabende i at fastholde et socialt negativt mønster, gennem deres børn der ikke lever op til normen om selvregulering og normalisering gennem for eksempel uddannelse, beskæftigelse, helbred med mere. Denne mangel på selvregulering deraf normalisering i kategorien af udsatte familier fordrer derfor at disse bliver udsat for en række af disciplinære og suveræne magt tiltag af staten dette i form af overvågning eller lovgivning. Der kan på denne måde observeres *“the triangle of rule”* der kombinerer governmentality samt den suveræne og disciplinære magtform i forhold til kategorien af udsatte familier (Bacchi, 2009:28). Hvilket ifølge Foucault kan føre til en splittelse mellem de individer der formår at selvregulere i forhold til gældende normer og dem der ikke kan (Foucault, 1982:208). Denne *“dividing practice”* gennem opdeling af forskellige kategorier af mennesker som kan ses i dokumenterne, kan have betydning for hvorledes resten af samfundet opfatter dem samt hvorledes de opfatter sig selv (Bacchi, 2009:29). Denne kategorisering af udsatte familier er således medskabende til at give mening til en bestemt problemrepræsentation, samtidig med at den fortæller noget om den tankegang og rationalitet der ligger til grund for denne form for politisk styring i forhold til gruppen af udsatte familier. Antagelserne vedrørende udsatte familier har dermed betydning for hvorledes der tænkes om gruppen og dermed også betydning for hvorledes der styres og hvilke løsninger der forekommer rationelle.

Opsummering

Der kan på denne baggrund udledes at de præmisser og antagelser der har betydning for hvorledes, udsatte familier problematiseres kan ses i forlængelse af at, udsatte familier opfattes som en særlig kategori. Indenfor denne kategori af udsatte familier, ses endnu en modsætningsforhold hvor nogle udsatte forældre opfattes mere negativt end andre. Antagelser om at udsatte familier og forældre udgør en særlig kategori af mennesker, hvilket baserer sig på den indsamling af data og dermed viden der foreligger om gruppen. Gruppen af udsatte familier /forældre antages på denne måde ikke

at besidde de nødvendige karakteristika og lever dermed ikke op til de etablerede normer, som er nødvendigt for at sikre orden i samfundet deraf det politiske ønske om social lighed. Antagelserne om social arv deraf, social ulighed samt barnets rettigheder i forhold til forældrene i relation til barnets tarv fremstår på denne måde som de vigtigste koncepter der benyttes i forhold til at give mening til problematiseringen vedrørende udsatte familier. Gruppen reguleres dermed både gennem disciplinær magt der virker gennem overvågning og normalisering af individet samt gennem suveræn magt i form af lovgivning deraf adoptionslovens §9 der rettes direkte mod denne bestemte kategori af forældre.

5.6. Hvordan er denne repræsentation af problemet opstået?

Ved at identificere specifikke nedslagpunkter gennem tiden hvor bestemte nøgle beslutninger finder sted og dermed tager problemet i en bestemt retning, kan det ifølge Bacchi afdækkes hvorledes disse repræsentationer af problemet er opstået (Bacchi, 2009:10). Dette med inspiration i Foucaults genealogiske diskursanalyse, der ser tilbage på den historiske udvikling af begivenheder og beslutninger der har haft betydning for udviklingen af problemrepræsentationen. Samtidig sætter denne form for analyse spørgsmålstegn ved den måde hvorpå problemrepræsentationen bliver opfattet som en naturlig udvikling over tid (Bacchi, 2009:10). Genealogien kan dermed være behjælpelige med at afdække disse og dermed have en destabiliserende effekt på problemrepræsentationerne, der ofte tages for givet. Samtidig giver denne analyse indblik i de magtforhold der er medskabende i om en problematisering bliver succesfuld eller ikke (Bacchi, 2009:10).

Problemrepræsentationen der blev afdækket i spørgsmål et blev formuleret således:

“Udsatte børn får ikke den rette hjælp da biologiske forældres rettigheder vægtes for meget i forhold til barnet, hvilket har konsekvenser for barnets tarv samt leder til reducerede livsmuligheder”

Ved at gå tilbage i tid og se på de non-diskursive practices, og den lovmæssige udvikling på området for udsatte familier, kan dette være behjælpeligt til at belyse de beslutninger der har fundet sted og som kan ses som havende betydning for nærværende problemrepræsentation (Bacchi, 2009:10). Dette i forhold til hvordan etableringen af diskurserne vedrørende udsatte familier, og de

antagelser der eksisterer omkring børns manglende rettigheder i forhold til forældrene deraf barnets tarv, som en har ført til en del af den problemrepræsentation der ses i dokumenterne.

Politiske initiativer vedrørende børns rettigheder

I forhold til specifikke begivenheder der kan opfattes som havende betydning for nærværende problemrepræsentation, kan FN's børnekonvention (1989) anses som relevant at belyse da denne kan ses som retningsgivende for den politiske udvikling på børneområdet vedrørende synet på barnet som et eget individ der er rettighedsbærende på linje med andre borgere og dermed også forældrene. Det kan derfor være væsentligt at se nærmere på hvordan flere rettigheder til børn som koncept har udviklet sig gennem ratificeringen af denne internationale konvention samt på udviklingen af de børneorganer der samtidig fremkommer og som er medskabende i at etablere forståelsen af barnet som medborger og deraf rettighedsbærer.

Danmark ratificerede i 1991 FN's børnekonvention om barnets rettigheder som har til formål at fremme børns rettigheder på et generelt plan deraf økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Konventionen forpligter deltagerstaterne til at sørge for at konventionens rettigheder bliver gennemført gennem landets love og administration (Social, Bolig og Ældreministeriet, 1991). Deltagerstaterne er forpligtet til hvert femte år at udarbejde en rapport om de tiltag der er igangsat for at gennemføre konventionen. Samtidig skal deltagerstaterne redegøre for de fremskridt, der er gjort for at børnene kan nyde godt af disse rettigheder (Social, Bolig og Ældreministeriet, 1991).

Folketinget vedtog Danmarks indtræden til konventionen næsten enstemmigt, hvor kun Fremskridtspartiet stemte imod. På daværende tidspunkt var den politiske opfattelse at Danmark allerede opfyldte alle konventionens krav, og at der derfor kun var tale om mindre cirkulære ændringer (Jacobsen, 2015:67). Der var i denne periode allerede fokus på børn som indsatsområde hvilket kan ses gennem oprettelsen af det Tværministerielle Børneudvalg (1987) der var forankret i socialministeriet og bestod af medlemmer fra 14 ministerier samt var tilknyttet et netværk af børnefaglige eksperter. Børneudvalget fik i 1988 til opgave at kortlægge børne og ungdomsforskningen i Danmark, og var på denne måde medskabende til at forme regeringens børnepolitik (Jacobsen, 2015:68). I 1994 blev et nyt Børneråd oprettet som en treårig forsøgsordning, dette på initiativ af forskellige børne organisationer som Red Barnet, Børns vilkår samt Børne sagens fællesråd (Jacobsen, 2015:70). Børnerådet skulle være et talerør for børn, og skulle samtidig skulle holde øje med lovgivning og politik fra et børneinteresse synspunkt, dette

med inspiration fra Norge (Jacobsen, 2015:70). Med oprettelsen af Børnerådet og samt ratificeringen af FN's børnekonvention i 1991 øges det politiske fokus på børn som selvstændige individer med egne rettigheder samt i synet på børns medbestemmelse som medborgere (Jacobsen, 2015:69). Børnerådet bliver efter de tre første forsøgs år til en permanent offentlig institution, med en formålsbeskrivelse, der beskriver:

“at rådet skal endvidere vurdere de forhold, børn i Danmark lever under, set i lyset af bestemmelserne og intentionerne i FN's konvention om barnets rettigheder” (Jacobsen, 2015:72).

Der bliver med Børnerådet etableret en officiel instans, der skal skabe forbindelse mellem børnekonventionen og dansk politik, hvilket kan ses som en begivenhed der er med til at etablere børns rettigheder som et selvstændigt område i dansk politik (Jacobsen, 2015:72).

Parallelt med det politiske fokus på børn som selvstændige individer med egne rettigheder fremkommer samtidig stor kritik af de forhold der hersker på anbringelsesområdet i Danmark. Dette gennem medierne der beretter om sager med grove omsorgssvigt, hvor der hersker en opfattelse af at der gribes for sent ind i familierne, hvilket ikke flugter med konventionens princip om barnets tarv. Dette italesættes som et problem der bunder i dansk lovgivning som for daværende hviler på princippet om at sociale foranstaltninger skal være så begrænsede som muligt (Jacobsen, 2015:76). Kritikken af anbringelsesområdet bliver på denne måde begrundet med henvisning til FN's børnekonvention om barnets rettigheder deraf barnets tarv, hvilket skaber grobund for en vægtning af barnets interesser over forældrenes (Jacobsen, 2015:76).

Samtidig ses en udvikling hvor omfanget af børnefaglige eksperter deraf forskning og evalueringer på børneområdet i stigende grad er med til at underbygge socialpolitikken (Jacobsen, 2015:89). Denne interesse for børns vilkår fra beslutningstagere, faggrupper samt børneorganisationer giver et stigende pres for at sikre børns rettigheder bedre, hvilket er medvirkende til at øge statens forpligtelser over for barnet, hvilket i et vist omfang får konsekvenser for forældrenes rettigheder (Jacobsen, 2015:89). Dette fokus på barnets rettigheder deraf barnets tarv kommer videre til udtryk gennem FN komiteens anden periodiske rapport, der havde følgende bemærkninger og anbefalinger vedrørende barnets tarv, hvor det udtrykkes:

“komiteen er betænkelig ved at det generelle princip om barnets tarv ikke er anvendt fuldt ud og behørigt indarbejdet i deltagerstaternes politikker og ordninger. I den forbindelse har komiteen

noteret sig, at forældres rettigheder ofte anses for at være vigtigere end barnets tarv” (FN-komiteen for barnets rettigheder, 2001:4).

Komiteen anbefaler derfor “en øget indsats for at sikre at implementeringen af princippet om barnets tarv i deltagerstatens love, politikker og ordninger på børneområdet og i samtlige retlige og administrative afgørelser vedrørende børn (FN- komiteen for barnets rettigheder, 2001:5).

FN komiteens periodiske rapport kan dermed ses som en begivenhed der får indflydelse på den politiske udformning af lov værket. Der kan på denne måde ses en udvikling i forståelsen af børn som egne individer og deraf et eget politisk indsatsområde, hvilket får følger for forståelsen af barnets rettigheder i forhold til deres forældre. Denne udvikling kan dermed også ses i lovgivningen hvilket får betydning de næste store reformer på området.

Anbringelse Reformen (2006) indeholder en række ændringer i servicelovens regler om særlig støtte til anbragte/udsatte børn og unge (Vej nr.10 af 03/02/2006). Reformen skal ses i lyset af forskning der peger på et behov for at styrke kvaliteten i indsatsen, da anbragte børn/unge statistisk set klarer sig dårligere som voksne på parametre som uddannelse, beskæftigelse samt helbredsmæssigt (Vej nr. 10 af 03/02/2006). Målsætningen er der dermed at rette op på disse problemer, så udsatte børn får samme mulighed som andre børn med henblik på uddannelse, beskæftigelse og familieliv (Vej nr. 10 af 03/02/2006). Pejlemærket for reformen er således *barnets bedste*, hvilket lægger sig op at FN's børnekonvention og artikel tre om barnets tarv:

“I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række” (FN's børnekonvention).

Der lægges på denne måde op til en større inddragelse af barnet end tidligere. Hvilket tager udgangspunkt i FN's børnekonvention om barnets rettigheder hvor det præciseres at der ved anvendelse af bestemmelsen skal lægges afgørende vægt på at støtten skal ydes ud fra barnets bedste (Vej nr. 10 af 03/02/2006). Barnets bedste er på denne måde det bærende princip for reformen, hvilket understreges gennem, at hvis der opstår en konflikt mellem forældrenes interesser og hensynet til barnets bedste, skal der lægges afgørende vægt på at støtten ydes ud fra perspektivet på barnets bedste (Vej nr. 10 af 03/02/2006). Hensynet til hvad der er bedst for barnet, vejer på denne måde tungest, hvilket skal ses i sammenhæng med at intentionen om, at barnet skal have en

stabil god voksenkontakt og deraf kontinuitet i opvæksten (Vej nr.10 af 03/02/2006). Med Anbringelsesreformen skærpes den lovmæssige kontekst således gennem et fokus på barnets perspektiv hvoraf der lovmæssigt vægtlægges en større inddragelse af barnets synspunkter i egen sag samt fokuseres på en ret til kontinuitet i barnets liv, da dette ses en forudsætning for en god udvikling for barnet på lang sigt. Barnets situation skal dermed ikke betragtes adskilt fra familien, men vægten lægges på barnets perspektiv i tilfælde af en interessekonflikt, hvor særlig støtte dermed gives med udgangspunkt i barnet tarv (Vej nr. 10 af 03/02/2006). Inddragelse af børns synspunkter samt kontinuitet i deres opvækst kan på denne måde ses som nøgle koncepter i denne nye lovgivning vedrørende udsatte børn, der gennem denne reform får flere egne rettigheder.

I 2011 implementeres Barnets Reform der på mange måder kan ses som en fortsættelse af fokusområderne i Anbringelse Reformen. I Barnets Reform fokuseres der også på tidlig indsats, rettigheder samt kvalitet i indsatsen. Et grundelement i reformen er en yderlig styrkelse af børns rettigheder, dette gennem en tydeliggørelse af, at hensynet til barnet altid skal være i centrum (Servicestyrelsen, 2011:6). Dette hensyn til barnet kommer tydeligt til udtryk gennem den ændrede ordning omkring retten til samvær og kontakt med forældre under en anbringelse. Før reformen var forældrene og barnet sidestillet i forhold til ret til samvær og kontakt under anbringelse. Dette ændres i reformen ved at det er barnet der gives ret til samvær med forældrene (Servicestyrelsen, 2011: 28). Der kan med denne bestemmelse ses et skift i rettighedsperspektivet, hvor forældres ret til samvær erstattes med barnets ret til samvær/kontakt.

Der kan med ovennævnte gennemgang ses en udvikling hvor FN's børnekonvention om formaliserede rettigheder til børn deraf udviklingen i synet på barnet som medborger og et individ i egen ret, kan anses som begivenheder der har medført en ny politisk retning på området, hvor forældrenes rettigheder ikke længere anses som selvfølgelige. Hvilket får konsekvenser for lovgivningen og de senere reformer på området.

Diskursen om Barnets rettigheder opstår gennem denne udvikling hvor forståelsen af barnet påvirkes af børneorganisationer, faggrupper samt FN's børnekonvention der alle kan ses som elementer der er med til at påvirke at børns rettigheder bliver en sag politiske kræfter ønsker at fremme. Rettighedsperspektivet koblet med forståelsen af barnets tarv antager på denne en dominerende position i forhold til udviklingen af det politiske syn på barnet og dermed familien. Gennem etableringen af både civile og statslige børne organisationer der er bemandet med børnefaglige eksperter, hvilket får indflydelse på den politiske forståelse af hvilke vilkår der anses

som en forudsætning for en god udvikling for barnet. Dette gennem begreber som kontinuitet og stabilitet der gennem forskning etableres som de vigtigste vilkår for barnets sunde udvikling.

Gennemgangen viser på denne måde at problematiseringen af udsatte børns manglende rettigheder i forhold til forældrene samt forståelsen af barnets tarv, ikke altid har eksisteret, men opstår gennem påvirkning fra disse forskellige elementer og dermed bliver barnets rettigheder den dominerende diskurs hvilket får betydning for synet på forældrenes rolle samt får konsekvenser for forældres rettigheder i forhold til barnet.

5.7. Hvad udelades som problematisk i problemrepræsentationen? Hvor bliver noget fortiet? Kan problemet tænkes anderledes?

Dette spørgsmål tager udgangspunkt i de problematiseringer der ikke fremkommer i problemrepræsentationen og dermed ikke nævnes, og som muligvis kunne medvirke til at problemet kunne tænkes anderledes (Bacchi, 2009:12).

Gennem den identificerede problemrepræsentation vedrørende udsatte familier kan der således ses flere perspektiver der ikke problematiseres, men udelades af problemrepræsentationen og derfor er interessante at reflektere over. Gennem WPR-spørgsmål to afdækkes de binære oppositioner der i følge Bacchi er med til at simplificere ellers komplekse forhold (Bacchi, 2009:5). Gennem problemrepræsentationen konstrueres udsatte familier som en specifik gruppe der adskiller sig fra andre familier gennem målbare socioøkonomiske faktorer. Der bliver på denne måde opstillet et modsætningsforhold mellem udsatte familier og andre familier i samfundet, hvor udsatte familier ikke lever op til normen om selvregulering og deraf ansvarlighed i forhold til deres levevis. Udsatte familier adskiller sig på denne måde i forhold til andre familier hvilket skaber en splittelse mellem disse grupper i samfundet. Denne praksis med en opdeling af forskellige grupper i samfundet kan ses i forhold til Foucaults begreb *dividing practice* hvor subjektet enten er splittet i sig selv eller adskilt fra andre (Bacchi, 2009:29).

Dette modsætningsforhold problematiseres ikke, og udelades dermed af problemrepræsentationen. Når gruppen af udsatte familier problematiseres gennem forventningen om social arv og eller social ulighed kan det have konsekvenser for hvorledes de tænker om sig selv, samtidig med at denne adskillelse fra andre familier kan være medskabende til at gruppen føler sig som en minoritet i samfundet da de ikke forventes at deltage i samfundet på samme niveau som andre familier hvilket kan have effekter for det enkelte individ. Når fokus således ligger på individets egen ansvarlighed

og selvregulering i forhold til at leve op til den etablerede norm i samfundet, problematiseres dermed heller ikke strukturelle forhold der kunne have indflydelse på udsatte familiers levevilkår og dermed mulighederne for at leve op til normen deraf deltagelse i samfundets funktioner.

Der opstilles ligeledes et modsætningsforhold i gruppen af udsatte forældre hvor nogle udsatte forældre opfattes som havende flere positive egenskaber og dermed antages at være forældre der kan spille en “god” rolle i forhold til barnet med hjælp og støtte gennem serviceloven. Dette står i modsætning til gruppen af forældre, der fremstilles mere negativt og på denne baggrund ikke anses som målgruppe for almindelige socialfaglige indsatser, men derimod adoptionsloven. Der fremstilles på denne måde et modsætningsforhold i gruppen af udsatte forældre gennem konstruktionen og simplificeringen af “gode” og “dårlige” forældre, hvor antagelserne om nogle individers manglende evne og eller bestemte karakteristika ligger til grund for denne splittelse af gruppen. Der ses på denne måde en *dividing practice* i forhold til gruppen af udsatte forældre (Bacchi, 2009:29).

Når nogle forældre ikke inkluderes i de almindelige socialfaglige indsatser som gælder for andre forældre, udelades dermed debat om hvilken betydning denne praksis kan have for disse forældre. Hvilket kan få betydning for hvordan disse opfatter sig samt ser sig selv i forhold til andre i samfundet. Når nogle udsatte forældre således, ekskluderes fra visse muligheder deraf mister visse rettigheder som borgere, i forhold til betragtninger om forældreevne, må det antages at denne praksis kan medføre en stigmatisering af disse individer fra det omgivende samfund. Denne splittelse mellem individet og resten af samfundet kan dermed have konsekvenser for hvorledes gruppen af udsatte forældre indgår som borgere i forhold til andre samfunds funktioner.

Dette modsætningsforhold samt eventuelle konsekvenser for gruppen gennem denne praksis problematiseres ikke i problemrepræsentationen og visse aspekter udelades dermed i debatten om udsatte familier. Denne udeladelse og manglende problematisering af hvilke konsekvenser denne splittelse medfører for gruppen har dermed indflydelse på om problemet vedrørende udsatte familier kunne ses anderledes da nogle aspekter ikke belyses. Når gruppen af udsatte familier adskiller sig fra andre familier gennem forståelser af social arv og deraf en social ulighed bliver aspekter som strukturelle forhold deraf levevilkår således ikke problematiseret hvilket eventuelt kunne udvide perspektivet på problemet vedrørende udsatte familier. Samtidig problematiseres dermed heller ikke det vidensgrundlag og de risikoperspektiver om udsatte børns overtagelse af forældrenes sociale problemer hvorpå denne forståelse af problemet bygger på. Antagelserne om at udsatte børns

opvækst leder til reducerede livsmuligheder med hensyn til uddannelse, beskæftigelse samt i forhold til eget helbred opstår på baggrund af den forskning og de statistikker der gennem de sidste mange år har dannet et grundlag for de politiske løsninger på området.

Der findes som nævnt tidligere forskere der sætter spørgsmålstegn ved anvendelsen af begrebet social arv i den politiske problemforståelse, hvilket kommer til udtryk gennem et forskningsprojekt ved Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet (Ejrnæs, 2004). Projektet konkluderer at der findes ulige vilkår som påvirker børns muligheder i det voksne liv, og at nogle børn står over for flere risikofaktorer end andre børn for eksempel gennem alkohol eller misbrugsproblematikker i familien. Den generelle forskning på området fokuserer dog på overhyppigheden i deres undersøgelsesmateriale og overser dermed at den største procentdel af udsatte børn ikke overtager forældrenes sociale problemer (Ejrnæs, 2004).

Der kan gennem dette perspektiv udtrykkes skepsis overfor antagelserne om social arv som det fremstilles i problempresentationen. Ydermere kan problemrepræsentation omkring social arv og social ulighed, dermed lukke af for andre perspektiver, og fjerne fokus på behovet for eventuelle velfærdsmæssige og eller sociale samfundsmæssige reformer (Ejrnæs, 2004). Ved at anvende begrebet risikofaktorer og dermed at etablere en forståelse af at, ulige vilkår kan bestå af mange forskellige faktorer som ikke kun vedrører forældrene men, skal forstås i sammenhæng med en række grundlæggende uligheder i samfundet deraf fattigdom dårlig skolegang samt et dårligt socialt miljø udvides dermed forståelsen i forhold til gruppen af udsatte familier.

Gennem spørgsmål to blev yderlig et modsætningsforhold afdækket dette i gruppen af udsatte forældre hvor der ses en adskillelse mellem hvilke forældre der anses at være modtagere af en almindelig social faglig indsats i modsætning til de forældre der tilhører gruppen der befinder sig i kategorien der kan få bortadopteret deres barn. Når denne splittelse i gruppen af udsatte forældre samt de konsekvenser det medfører for gruppen ikke problematiseres udelades således flere perspektiver vedrørende denne gruppe af udsatte forældre. Denne udeladelse og fravær af debat dette kan have betydning for om problemet kunne tænkes anderledes.

Der kan gennem fraværet af disse problematiseringer på denne måde observeres flere forhold der ikke synliggøres, dette gennem forskellene på de sociale indsatser der adskiller gruppen af forældre, tabet af rettigheder nogle forældre dermed oplever i forhold til bevarelse af relationen mellem forældre og barn, samt forståelsen og antagelserne af barnets tarv gennem begrebet kontinuitet. Den

manglende problematisering vedrørende forældres tab af rettigheder og deraf tab af relation til barnet kan ses i forhold til antagelserne omkring barnets opvækstvilkår, hvor der gennem eksperter er blevet etableret en forståelse af, at kontinuitet samt tilknytning, antages at være de vigtigste vilkår for en psykisk sund udvikling for barnet, hvilket kan ses i forhold til begrebet psykologiske forældre.

Antagelserne om kontinuitet samt tilknytning og denne tilgang til at forstå barnets udvikling på, kan der sættes spørgsmålstejn ved gennem den nyere barndoms forskning ved for eksempel Dion Sommers og Daniel Stern, der gennem deres forskning åbner op for andre forståelser af barnets udvikling (Klyvø, 2011:31). Den nye barndoms forskning taler ud fra flere forskellige forståelser af børn og gør på denne måde op med de store teorier der ellers har domineret feltet siden 1960erne (Klyvø, 2011:31). Den nye barndomsforskning vægtlægger at barnets udvikling skal ses i lyset af den sociale og kulturelle virkelighed der omgiver det. Dette gennem at inddrage og analysere konteksten omkring barnet, hvilket derfor også medtager hvilken betydning samfundsudviklingen har for børns liv og trivsel (Klyvø, 2011:33). Barnet opfattes i langt højere grad som en aktør og handlende subjekt og ikke som et passivt medie der udelukkende former sig efter en biologisk naturlov eller i overensstemmelse med en given socialitet (Klyvø, 2011:33). Denne forståelse ser dermed ikke barnets udvikling som defineret af forskellige faser hvor, hvis en forstyrrelse opstår i en given fase dermed, vil skabe en fejludvikling for barnet. Forskningen viser at barnet derimod er mere resilient end hidtil antaget og at børn er mere tilpasnings og modstandsdygtige end tidligere antaget (Klyvø, 2011:33). Gennem inddragelse af dette perspektiv og dermed en anden tilgang til forstå barnets udvikling kunne perspektivet på forældres rettigheder til at bevare en relation/kontakt til barnet og deraf samtidig muligheden for at modtage den ordinære socialfaglige tænkes anderledes.

Opsummering

Gennem at afdækkelsen af de binære oppositioner i spørgsmål to vedrørende udsatte familier kontra almindelige familier samt “gode” og “dårlige forældre”, kan der på denne måde ses flere modsætningsforhold i dokumenterne hvor der skabes kategorier af mennesker der deler nogle specifikke karakteristika og som deraf bliver subjekter for en bestemt form for styring deraf indsats. Denne adskillelse af mennesker baseret på personlige karakteristika og eller adfærd, har betydning for hvorledes individet opfatter sig selv samt hvordan de opfattes af det øvrige samfund. Når denne adskillelse af mennesker ikke problematiseres og nogle perspektiver dermed udelades som

problematiske, får det indflydelse på hvad der ikke debatteres og på denne måde udelades fra problemrepræsentationen. Disse udeladelser og andre perspektiver der forties, har dermed indflydelse på om problemet vedrørende udsatte familier kan tænkes anderledes.

5.8. Delkonklusion 2

Delanalyse to benytter WPR tilgangens spørgsmål to, tre og fire til besvarelse af arbejdsspørgsmålet: *Hvilke politiske problemforståelser ligger bag denne repræsentation af problemet?*

Præmissen om at udsatte familier udgør en speciel kategori af der adskiller sig fra andre familier, baseret på indsamling af data og dermed viden om gruppen, giver mening til den politiske problemforståelse og fremstilling af problemet vedrørende udsatte familier. Antagelser om social arv, social ulighed, samt barnets rettigheder i forhold til barnets tarv fremstår som de vigtigste koncepter der anvendes til at give mening til den politiske problemrepræsentation.

Problemrepræsentationen kan ses opstået gennem den samfundsmæssige udvikling i synet på barnet som et eget individ, samt med oprettelsen af stærke børnefaglige miljøer med fokus på forskning i barnets udvikling der lægger nogle specielle vilkår til grund for barnets tarv. Magten til at definere barnets bedste kommer på denne måde til udtryk gennem institutionaliseret viden, der politisk lægges til grund for diskursen vedrørende barnets rettigheder. National kritik af anbringelsesområdet samt fra FN's børnekomite i forhold til barnets tarv kan dermed anses som begivenheder får betydning for problemrepræsentationen hvor forældreansvaret ikke længere anses som selvfølgeligt, men problematiseres i forhold til barnets tarv. Barnets rettigheder bliver på denne måde det dominerende perspektiv i forhold til den politiske problemforståelse af problemet vedrørende udsatte familier da adskillelsen af disse fra andre familier ikke problematiseres, hvilket får indflydelse på hvad der ikke debatteres og som dermed udelades af problematiseringen.

5.9. Arbejdsspørgsmål 3

Denne analysedel tager udgangspunkt i tredje arbejdsspørgsmål der lyder:

Hvilke effekter producerer denne repræsentation af problemet vedrørende udsatte familier?

Dette arbejdsspørgsmål tager udgangspunkt i WPR tilgangens antagelse om at nogle problemrepræsentationer skaber større effekter og eller konsekvenser for visse sociale grupper i

samfundet end for andre. Det er derfor hensigten at problematisere de effekter den givne problemrepræsentation har for målgruppen af udsatte familier. Dette kan ifølge Bacchi synliggøres gennem at identificere tre interrelaterede effekter der skal ses i sammenhæng med hinanden (Bacchi, 2009:15).

Diskursive effekter: Hvilke effekter følger af begrænsningerne på hvad der kan tænkes og siges indenfor diskursen.

Gennem analysen kan der ses nogle dominerende diskurser og forståelser omkring udsatte familier. Dette gennem antagelser om social arv der har betydning for barnets muligheder for uddannelse, beskæftigelse og derigennem livsmuligheder i forhold til jævnaldrende. Antagelserne om social arv og deraf reducerede livsmuligheder for den enkelte sættes i sammenhæng med social ulighed på samfundsniveau, hvilket der er politisk enighed om at bekæmpe. De diskursive effekter der følger af denne diskurs om social arv deraf social ulighed begrænser dermed hvad der kan tænkes og siges om udsatte familier. Effekterne af denne diskurs kan dermed være stigmatisering af gruppen der ikke formår at leve op til normen i samfundet når det kommer til for eksempel uddannelse og beskæftigelse. Samtidig kan effekterne af denne diskurs være med til at gruppen af udsatte familier bliver udsat for en bestemt form for styring, da de gennem specifikke karakteristika adskiller sig fra andre familier, og dermed bliver målgruppe for styring med et normaliserings sigte. Når diskursen fokuserer på det enkelte individs manglende ressourcer, gennem nævnte kategorisering, begrænses dermed også strukturelle perspektiver der kunne medtage andre faktorer som samfundets generelle indretning hvor for eksempel bolig placering, adgang til gode skoler/ institutioner, fysisk eller psykisk sygdom deraf arbejdsevne og økonomi, er faktorer der kunne have betydning for det enkelte individs evne til at leve op til samfundsnormerne.

Når der gennem analysen kan udledes en diskurs omkring barnets rettigheder der italesættes som en positiv naturlig samfundsudvikling samtidig som forældres rettigheder fremstilles som negativt for barnet i relation til barnets tarv, begrænser diskursen dermed mulighederne for at tænke andre løsninger end anbringelse/bortadoption. Diskursen om barnets rettigheder får på denne måde effekter for hvilke sociale indsatser der tænkes som meningsfulde og kan italesættes vedrørende udsatte børn. Når barnets rettigheder ses i sammenhæng med barnets tarv og dermed retten til kontinuitet i opvæksten, udelukker diskursen dermed tanker og italesættelsen af det biologiske princip hvor forældre anses som vigtige for barnets selvforståelse og udvikling. Den identificerede problemrepræsentation og de diskurser der er med til at rammesætte denne specifikke forståelse af

udsatte familier, får dermed konsekvenser for, at nogle sociale interventioner og eller indsatser bliver anset som udelukkede når det kommer til denne specifikke gruppe af familier.

De diskursive effekter kan på denne måde anses som begrænsende for hvordan der tænkes om gruppen samt hvad der opfattes som meningsfuldt/sandt at sige i forhold til problematikken vedrørende udsatte familier. Social arv udgør således en diskursiv sandhed der kan ses som begrænsende for de løsninger der kan italesættes og dermed opfattes som meningsfulde vedrørende udsatte familier. Samtidig fremkommer diskursen om barnets rettigheder som dominerende i forhold til den etablerede ekspertviden på området med hensyn til kontinuitetsbegrebet, der medfører at synet på familien som en helhed og deraf forældreansvaret nedtones. Gennem denne diskurs om barnets rettigheder begrænses dermed italesættelse af at, forældrenes rettigheder ikke længere ses som selvfølgelig hvilket får konsekvenser for om opretholdelsen af en relation til barnet kan italesættes som meningsfuldt. De diskursive effekter af problemrepræsentationen vanskeliggør på denne måde at problematikken vedrørende udsatte familier deraf de løsninger der foreslås, kan tænkes på andre måder da nogle perspektiver bliver udeladt som meningsfulde. Samtidig får diskurserne på denne måde større effekt for udsatte familier end andre familier, dette på baggrund af de socioøkonomiske forhold, der er med til at kategorisere gruppen.

Subjektiverende effekter: Bacchi beskriver hvorledes borgere kan forstås som subjekter da de udgør en specifik type/kategori delvis gennem de lovmæssige tiltag og reformer der er med til etablere sociale forhold/relationer som dermed definerer vores position inden for disse (Bacchi, 2009:16). Specifikke diskurser gør på denne måde visse subjektpositioner tilgængelige for den enkelte som dermed prøver at skabe fornuft i den sociale verden fra denne position. Samtidig som individet bliver udsat for den fulde effekt af of de diskurser der konstituerer denne position (Bacchi, 2009:16).

Når de ovennævnte diskursive effekter således er med til at rammesætte hvad der kan siges som meningsfuldt får det dermed effekter for de grupper der skabes via adskillelsen af individerne på baggrund af bestemte karakteristika. Dette som tidligere nævnt gennem Foucaults begreb *dividing practice*, hvor subjektpositionen på denne måde bliver konstitueret i problemrepræsentationen hvilket får konsekvenser for hvorledes vi tænker om os selv og andre (Bacchi, 2009:29). Når diskursen omkring gruppen af udsatte familier er centreret omkring social arv samt social ulighed, og nogle udsatte forældre fremstilles som "dårlige" forældre i forhold til andre udsatte forældre, har diskurserne på denne måde konsekvenser for de subjektpositioner der er tilgængelige for disse

individer. Individerne der indgår i kategorien af udsatte familier, indtager dermed en subjektposition som følge af deres tilhold til denne gruppe. Når udsatte familier indtager en position hvor det anses at de har behov for hjælp og støtte til at klare deres livssituation og dermed ikke lever op til normen om selvforvaltning i samfundet, kan det have effekter for om de anser sig selv som ligeværdige og bidragende samfundsborgere på linje med andre borgere. Når strukturelle perspektiver på problematikken vedrørende udsatte familier udelukkes fra problemrepræsentationen, lægger dette op til en forståelse og opfattelse af at individet (udsatte familier) selv anses som medskabende for problematikken. Udsatte familier kan på denne måde ikke indtage en subjektposition som almindelig medborger, da de gennem den politiske problemrepræsentation og medfølgende diskurs fremstilles som værende adskilt fra andre familier.

Når nogle forældre gennem problemrepræsentationen fremstilles som "dårlige" forældre uden potentiale til forandring og deraf målgruppe for bortadoption, kan det tænkes at få effekter for det enkelte individs selvforståelse. Når man som individ tilhører en kategori der antages ikke at indeholde et forandringspotentiale og deraf mulighed for at udvikle sig som menneske (forældre) og dermed ekskluderes fra visse indsatser kan det formodes at have effekter for, om individet føler sig inkluderet som jævnbyrdig medborger på linje med andre borgere. Samtidig kan denne ekskludering af individet, på baggrund af individets karakteristika og eller egenskaber/adfærd få betydning for individets tillid til andre samfundsmæssige funktioner. Diskursen er på denne måde med til at definere nogle grupper i samfundet deraf udsatte familier som en udgørende en del af problemet, da de besidder nogle bestemte karakteristika eller egenskaber, hvilket er med til at fjerne blikket fra de strukturer, der er med til at forme disse menneskers liv. Denne stigmatisering af udvalgte grupper i samfundet kan ifølge Foucault også ses som en governmental styring, der samtidig bruges til at påvirke og styrke den ønskede adfærd hos majoriteten af befolkningen, der på denne måde regulerer sig selv for ikke at blive udsat for denne stigmatisering (Bacchi, 2009:16).

Levede effekter, betydningen for liv og død: hvilke materielle effekter af problemrepræsentationen kan identificeres for målgruppen. Hvordan problemet vedrørende udsatte familier repræsenteres, har direkte betydning for deres liv (Bacchi, 2009:17). Der kan gennem problemrepræsentationen udledes flere materielle effekter for gruppen af udsatte familier der påvirker hvordan de kan leve deres liv. Dette gennem forældres tab af rettigheder til social indsats samt opretholdelse af relation til barnet ved en anbringelse og deraf barnets ret til at kende sine biologiske forældre.

Hvis adgang til nogle bestemte sociale indsatser deraf hjælp og støtte til familien afhænger af hvilken forældre kategori man tilhører, får det dermed materielle effekter for de forældre der befinder sig i gruppen af "dårlige" forældre, da disse ikke kvalificerer sig til den almindelige socialfaglige indsats men i stedet for anses som målgruppe for bortadoption. Den direkte materielle effekt af dette bliver et tab af rettigheden til at bevare en relation/information om barnet. Dette medfører således også direkte materielle effekter for barnet der på denne måde mister rettigheden til at kende sine biologiske forældre. Som en yderlig konsekvens af dette kan nogle grupper af forældre dermed føle sig nødsaget til at forlade Danmark ved en eventuel graviditet, da de anses som målgruppe for bortadoption.

Kapitel 6

6.1. Konklusion

Gennem målsætningen om at flere udsatte børn skal have et nyt hjem/ bortadopteres kan der identificeres flere politiske diskurser og deraf problemrepræsentationer vedrørende gruppen af udsatte familier. Dette gennem diskursen om social arv baseret på antagelser om gruppen som adskilt fra andre borgere gennem forståelser af socioøkonomiske faktorer samt forældreevne, hvilket har betydning for hvorledes diskursen om barnets rettigheder antager en dominerende position. Dette på baggrund af den institutionaliserede ekspertviden fra børnefaglige miljøer, der er med til at understøtte og validere hvilke opvækstvilkår der ses som essentielle for barnet og dermed barnets tarv. Gennem disse forståelser opnår diskursen om barnets rettigheder dominans da nogle perspektiver udelades som problematiske. Dette får effekter for målgruppen i form af de løsningsforslag der italesættes som logisk følgende af denne præsentation af problemet. Når udsatte familier problematiseres gennem disse perspektiver, så må den rationelle løsning derfor være en endnu tidligere indsats med mindre vægt på forældres rettigheder og deraf også det biologiske princip. Der etableres dermed en forståelse/sammenhæng af at de fremsatte løsninger er nødvendige for målsætningen om at reducere antallet af udsatte børn, der på denne måde samtidig gives flere muligheder til at lykkes både individuelt som mennesker, men også i et samfunds perspektiv, hvor de kan have større chancer for uddannelse beskæftigelse og dermed også gives muligheden for blive aktive samfundsborgere.

6.2. Perspektivering

Ved at jeg har valgt at anvende denne tilgang kan resultaterne af min undersøgelse blive influeret af metodens normative udgangspunkt og dermed lede undersøgelsen i en bestemt retning. Bacchis agenda til analyse af politiske reformer fokuserer på de grupper der via diskurser/problemrepræsentationer marginaliseres i samfundet ((Bacchi, 2009:44). Dette normative udgangspunkt samt brugen af Foucaults begreber omkring styring deraf magt kan således ses som grundlag for kritik af metoden, da undersøgelsen og resultaterne af en given social problematik via det normative udgangspunkt uvægerligt vil føre til et bestemt resultat. Metoden samt det teoretiske grundlag kan således ses som begrænsende for hvilke resultater der er mulige gennem anvendelsen af disse.

Omvendt kan det normative udgangspunkt samt den kritiske tilgang til forståelsen af sociale problemer som fastlåste via dominerende diskurser, som dermed udelukker andre forståelser, bevirke at sociale problematikker ses med andre briller og dermed kan være til at nuancere problemstillingen. Der kan på denne måde argumenteres for, at Bacchis tilgang samt metode kan ses som havende indbygget en social bevidsthed/ samvittighed, omkring udsatte gruppers position i samfundet deraf diskursernes magtfulde effekter over for denne gruppe af borgere. Gennem anvendelsen af denne tilgang destabiliseres fastlåste forståelser og det bliver dermed muligt at reflektere over den måde samfundet forstår og handler på bestemte sociale problematikker, hvilket kan have indflydelse på hvordan det sociale arbejde tænkes og dermed praktiseres. Gennem at undersøge diskurserne omkring udsatte familier gennem dette teoretiske perspektiv kan undersøgelsen dermed ses som et eksempel på konsekvenserne af en governmental tankegang og dermed en regulering af befolkningen og dens adfærd gennem politik.

Intentionen med det politiske forslag deraf reformen "Børnene Først" fremstår på denne måde som en positiv forbedring af udsatte børns levevilkår hvor den gode vilje i tankegangen om, at alle børn skal have lige muligheder trods forskellige familiære forudsætninger/baggrunde samt at børn skal beskyttes for omsorgssvigt, fremstår på denne måde som sympatisk og dermed vanskelig at være uenig i. Der har gennem de sidste 100 år i Danmark været to konstanter når det kommer til udsatte børn og unge, nemlig at antallet af anbragte børn uden for hjemmet ca. har ligget på 1% af børnetallet, samtidig har antallet af børn/unge der har modtaget en forebyggende foranstaltning også været nogenlunde konstant med 4 % af børnetallet (Erlandsen, 2015:234). De hidtil brugte

forebyggende indsatser ser således ikke ud til at have nedbragt anbringelsesprocenten, det er dog vanskeligt at konkludere at de ingen effekt har haft da man umuligt kan vide om antallet af anbringelser ville have været højere hvis man ikke havde haft forebyggende indsatser (Erlandsen, 2015: 234). Set i dette perspektiv kan den forestående *Barnet Lov* dermed tænkes som en nyskabelse og revurdering af anbringelsesområdet, hvor gruppen af udsatte børn deraf hensynet til barnets tarv prioriteres over andre hensyn og således kan være med til reducere antallet af udsatte børn i Danmark.

Samtidig ses en stigende tendens i de årlige udgifter kommunerne ifølge KL bruger til forebyggende indsatser for udsatte familier (KL, 2022). I perioden fra 2018 til 2021 er kommunernes udgifter således steget med ca. 0,75 milliarder, og prognoser viser at denne tendens ser ud til at fortsætte (KL, 2022). Sociale indsatser til udsatte familier udgør på denne måde omkostninger for kommunerne samtidig med at effekterne af de forebyggende indsatser som tidligere nævnt ikke kan aflæses direkte gennem et fald i anbringelsesprocenten. Bortadoption af de mest udsatte børn fremstår i dette perspektiv dermed som en rationel økonomisk løsning der kan være med til at reducere omkostningerne på området. Gennem bortadoption af de mest udsatte børn kan der således ses både en økonomisk og administrative ressource besparelse, da barnet på denne måde bliver bortadopteret til en ”almindelig” familie og dermed ikke belaster de offentlige ressourcer. Diskurserne og effekterne af disse gennem den lovgivning der styrker barnets rettigheder kan på denne måde samtidig have en positiv samfundsmæssig effekt da flere udsatte børn gennem bortadoption/nyt hjem vil klare sig bedre på flere parametre gennem sit voksenliv (Henze-Pedersen, Rasmussen, 2022:8). Hvilket dermed kan ses som en samfundsmæssig gevinst da udsatte børn på denne måde vil være medskabende til at understøtte og eller opretholde samfundets behov for en fysisk/psykisk sund og dermed produktiv befolkning.

Individuelle rettigheder i et Foucaults perspektiv bliver på denne måde tilsidesat på grund af økonomiske funderinger ved at gøre borgere til styringsobjekter. Løsningen kan dermed fremstå som rationel og som en effektiv måde at løse en kompleks problematik på. Samtidig kan denne politiske styrings mentalitet også på sigt umyndiggøre andre borgerne (almindelige familier), der ikke opponerer imod umyndighedsgørelsen, da det i første omgang ikke berører dem selv. Det kan i dette perspektiv ses som en vigtig opgave at belyse de diskurser der ligger bag denne løsning for udsatte familier samt de effekter det har for målgruppen og muligvis også for andre borgere i samfundet. Når individet gennem målinger og statistik bliver mindre vigtigt end proportionerne af

fænomenet i en national befolkningsgruppe kan det have konsekvenser for den enkelte (Foucault, 1979:139). Gennem dette perspektiv kan diskurserne på denne måde opfattes som udtryk for, at samfundets interesser og behov vægtes højere end individet deraf individuelle rettigheder.

På den anden side kan dette løsningsorienterede politiske paradigme medføre at nye politiske løsninger dermed bliver reduceret til konkurrerende løsninger da de tager udgangspunkt i den samme forståelse af problemet (Bacchi, 2009:17). Hvilket dermed kun giver rum for mere "af det samme" altså løsninger der ses rammesat gennem bestemte forståelse af problemets art. Dette perspektiv på det løsningsorienterede politiske paradigme kan man argumentere for allerede har påvirket de seneste mange års reformer på området, hvor der kan ses et mønster når det kommer til løsninger vedrørende udsatte familier. Dette gennem den politiske forståelse af problemet og dermed reformernes ensidig fokus på nogle specifikke parametre som tidlig indsats, psykologiske begreber som kontinuitet og tilknytning samt separation af forældre og børn som løsning på problematikken. Denne udvikling på området kan dermed lede til refleksioner og spørgsmål omkring fremtidige reformer på området, og hvilke politiske initiativer der eventuelt kan materialisere sig i fremtiden, hvis effekterne af denne reform ikke medfører til de forventede resultater for udsatte børn. Hvilket ikke problematiseres ikke i dokumenterne.

Når vi gennem politik styrer befolkningen ved regulering af mennesket på baggrund af tal og statistik og deraf institutionaliseret viden bliver en ellers kompleks problematik som udsatte familier dermed simplificeret hvilket påvirker hvilke løsninger der ses som mulige. Set i lyset af Bacchis metode og Foucaults begreber kan "diskurserne" der kommer til udtryk gennem bortadoption uden samtykke således fungere som en advarsel om hvordan vi alle kan umyndiggøres gennem politiske reformer hvis ingen sætter spørgsmålstejn ved vedtagne sandheder.

6.3. Litteraturliste

Adoptionsloven, jf. §9. Lokaliseret 29. marts 2022 Hentet fra (danskelove.dk).

Ankestyrelsen (2011). *Ankestyrelsens undersøgelse af- Adoption uden samtykke 2011*. Lokaliseret den 20.04.2022. Hentet fra [Adoption_uden_samtykke_23_06_2011_13_46 \(1\).pdf](#)

Bacchi, C, L (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Printed and bound in Australia by SOS print+ Group. 1. Edition.

Betænkning 1212 (1990). *Betænkning 1212 om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge*. Lokaliseret den 25. August 2022. Hentet fra [betænkning 1212-retlige-rammer-indsats-boern-unge-1990.pdf \(krim.dk\)](#)

Betænkning 1463 (2005). *Betænkning 1463 om retssikkerhed i anbringelsessager afgivet af et i december 2005 udvalg udpeget af socialministeren*. Lokaliseret 10. august 2022. Hentet fra [FOU nr 2007 \(krim.dk\)](#)

BKI nr.6 af 16/01/1992 (1992). *Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. November 1989 om barnets rettigheder*. Retsinformation. Lokaliseret 20. september 2022. Hentet fra [Børnekonventionen FN \(retsinformation.dk\)](#)

Bryderup, I, M., Kjærgaard (2005). *Børnelove og social pædagogik-gennem hundrede år*. Forlaget Klim. Aarhus. 1. udgave

Bryderup, I, M., Kjærgaard (2018). *Synet på børn og de socialpædagogiske opgaver- et historisk overblik. Social og special pædagogik*. Akademisk Forlag. København. 2. udgave. 1. Oplag.

Brøndum, B (2018). *Hvordan går det udsatte børn og unge?* DST Analyse. Lokaliseret 28. August 2022. Hentet fra [GetAnalyse.aspx \(dst.dk\)](#)

Collins, F (2015). *Socialkonstruktivisme. Videnskabsteori- i statskundskab, sociologi og forvaltning*. Hans Reitzels Forlag. 3. udgave. 4. Oplag.

Christoffersen, N, M., Hammen, I., Andersen, K, R., Jeldtoft, N (2007). *Adoption som indsats-En systematisk gennemgang af udenlandske erfaringer*. SFI. Lokaliseret 15.august 2022. Hentet fra [Adoption som indsats - En systematisk gennemgang af udenlandske erfaringer \(vive.dk\)](#)

Egholm, L (2014). *Videnskabsteori. Perspektiver på organisationer og samfund*. Hans Reitzels Forlag. 1.udgave. 2. Oplag.

Ejrnæs, M, Gabrielsen, G & Nørrung, P (2004). *Social opdrift-social arv*. Akademisk Forlag.

Erlandsen, T, Jensen, N. R., Langager, S & Petersen, K, E. (2015). (red). Forebyggende foranstaltninger for udsatte børn og unge. *Udsatte børn og unge – En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Frederiksen, M (2020). Nytårstale. Lokaliseret 26. juni 2022. Hentet fra [Mette Frederiksens nytårstale 1. januar 2020 - Regeringen.dk](#)

FN-komiteen for barnets rettigheder (2001). *Vurdering af rapporter indgivet af deltagerstaten i henhold til konventionen artikel 44. Danmark*. Lokaliseret 28.oktober 2022. Hentet fra [Microsoft Word - Concluding-observations-1998-DK \(boerneraadet.dk\)](#)

Foucault, M (1977-1987). *Sikkerhed, territorium, befolkning. Forelæsninger på college de France 1977-1978*. 1. Udgave. 1. Oplag. Hans Reitzels Forlag. København 2008.

Foucault, M (1979). *The history of sexuality*. Volume 1. An introduction. London

Frørup, A, K., Erlandsen, R., Langager og Petersen, K, E (2015). Udsat eller sat ud? Hvordan taler vi om udsatte børn og unge? *Udsatte børn og unge-en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Hansen, D, A (2017). Laclau og Mouffes diskursteori. *Kvalitativ Analyse- Syv Traditioner*. Redigeret af Margaretha Jarvinen & Nanna Mik-Mayer. Hans Reitzels Forlag. 1. udgave. 1. oplag.

Hansen, C, S., N, R., Langager, S & Petersen, K, E (2015). (red). Forebyggelse – empiriske eksempler og teoretiske perspektiver. *Udsatte børn og unge – En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Henze-Pedersen, S & Rasmussen, L (2022). *Adoption som social indsats*. VIVE. Lokaliseret 20.august 2022. Hentet fra [Adoption som social indsats - En vidensindsamling \(vive.dk\)](#)

Hesselbæk, B (2005). Socialpædagogen. *Morten Ejrnæs om social arv*. Lokaliseret 20.september 2022. Hentet fra [Paedagogiske Dage Morten Ejrnaes om social arv \(sl.dk\)](#)

Jacobsen, A, F (2015). *Stat og civilsamfund i nye relationer. FN's børnekonventions historie i Danmark*. Temp. tidsskrift for historie. Årg. 5. Nr. 10. Lokaliseret 26.oktober 2022. Hentet fra <https://www.bing.com/search?q=stat+og+civil+samfund+i+nye+relationer&form=ANNTH1&refig=a00b447445824e1dadbc219737a65db>

Jacobsen, A, F & Svendsen, I, L (2021). *Tvangsadoption og forældreansvar – ændret syn på børn og forældre*. Uden For Nummer Nr. 43.

Jørgensen, S, P (2020). Lokaliseret 1.juni 2022. Hentet fra [social arv | lex.dk – Den Store Danske](#)
KL (2022). Lokaliseret 12.december 2022. Hentet fra [Hvor meget satser kommunerne på forebyggelse til udsatte børn og unge? \(kl.dk\)](#)

Krag, A (2021). Altinget. Lokaliseret den 1.maj 2022. Hentet fra [Astrid Krag til DF: Drop stråmanden og lad os sætte børnene først - Altinget: Børn.](#)

Lidegaard, B (2017). Lokaliseret den 1. August 2022. Hentet fra [Her er de bedste, modigste og dumme nytårstaler - TV 2](#)

Lolland.dk (2017). *Lolland kommunes sociale og beskæftigelsesmæssige rammevilkår*. Lokaliseret 5.maj 2022. Hentet fra [630-6a66ec9dab49ef-0ca9-471b-80fb3cc \(lolland.dk\)](#).

Lovforslag nr. L121 (2015). *Forslag til lov om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældreansvarsloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område*. Lokaliseret 2.december 2022. Hentet fra Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold [20141 1121 som fremsat.pdf \(ft.dk\)](#)

Phillips, L (2020). *Diskursanalyse. Kvalitative Metoder- en Grundbog*. Redigeret af Svend Brinkmann & Lene Tanggaard. Hans Reitzels Forlag. 3. udgave. 1. oplag.

Regeringen (2018). Lokaliseret 1.juni 2022. Hentet fra [Bag om nytårstalen: Det vidste du ikke - Regeringen.dk](#)

Retsinformation.dk (2022). *Vejledning om særlig støtte til børn og unge. Lov om social service.* Lokaliseret 1.august 2022. Hentet fra [Vejledning om særlig støtte til børn og unge\n\(Lov om social service\) \(retsinformation.dk\)](#)

Schelde, N & Mencke, M (2022). *Efter fødslen begyndte kampen om barnet. Er Katrine egnet som mor? Zetland.* Lokaliseret 8.februar 2022 fra [Efter fødslen begyndte kampen om barnet. Er Katrine egnet som mor? \(zetland.dk\)](#)

Servicestyrelsen (2011). *Håndbog om barnets reform.* 1.oplag. København. Lokaliseret 2.december 2022. Hentet fra

Servicebogen, jf.§46. Lokaliseret 27.marts 2022. Hentet fra (danskelove.dk). [Servicebogen § 46 \(danskelove.dk\)](#)

Socialstyrelsen (2019). *Adoption uden samtykke- et vejlednings- og inspirationsmateriale til sagsbehandlere.* 2. udgave

Socialstyrelsen (2016). *Tættere på et godt liv. Herning Modellen.* Lokaliseret 25.marts 2022. Hentet fra [Indsatstrappen — Socialstyrelsen - Viden til gavn](#)

Social, Bolig og Ældreministeriet (1991). Lokaliseret 1.december 2022. Hentet fra [FN's Børnekonvention \(sm.dk\)](#)

Social og Ældreministeriet (2021). *Aftaletekst Børnene Først.* Lokaliseret 10. marts 2022. Hentet fra [Aftaletekst BoerneneFoerst_maj2021.pdf \(sm.dk\)](#)

Social og Ældreministeriet (2022). Lokaliseret 1.juni 2022. Hentet fra [Udsatte voksne \(sm.dk\)](#)
[Adoption uden samtykke - VIVE](#)

TV2-øst (2021). Lokaliseret 1.maj 2022. Hentet fra [Kommuner sætter rekord i bortadoptioner med tvang - Lolland Kommune står for hver fjerde af tvangsadoptionerne | TV2 ØST \(tv2east.dk\)](#)

Westerø, R, S (2027). Lokaliseret 3. August 2022. Hentet fra [Her er de bedste, modigste og dumme nytårstaler - TV 2](#)